

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 11 • 5. november
Sesjonen 2025–2026

Møte onsdag den 5. november 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 11):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:04]: Representanten Grunde Almeland vil framsette et representantforslag.

Grunde Almeland (V) [10:00:20]: På vegne av Guri Melby, Abid Raja og meg selv ønsker jeg å fremme et representantforslag om å gjennomføre forenklingstiltak for næringslivet på minst 12 mrd. kr de neste fire årene.

Presidenten [10:00:32]: Representanten Kjersti Toppe vil framsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:00:48]: På vegner av stortingsrepresentanten Bengt Fasteraune og meg sjølv fremjar eg eit forslag om ei ny og offensiv satsing på arbeidsretta rehabilitering.

Presidenten [10:01:01]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:06]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:09]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Jens Stoltenberg og Nils Kristen Sandtrøen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:01:34]: Mitt spørsmål går til finansministeren.

Arbeiderpartiet gikk til valg på trygghet for framtiden. Etter valget, der Arbeiderpartiet brukte åpenbare usannheter for å vinne, har det stort sett vært løftebrudd og kaos. Fremskrittspartiet advarte i valgkampen mot femmerbanden, og jeg tror at alle i dag ser hvorfor vi gjorde det. Det krangles om avgifter på gjødsel, ferje, studiegjeld, kutt i velferdsordninger – og ikke minst om oljefondet. På det siste området er det imidlertid all grunn til å gi regjeringen honnør – for å beskytte oljefondet, i hvert fall så langt. I går gjorde Stortinget et av de desidert viktigste vedtakene som vi kommer til å fatte i denne perioden. Men det som hele Norge også fikk se i går, var at Arbeiderpartiet i denne perioden gir makt og innflytelse

til tre partier som er mer opptatt av å gamble med folks sparepenger for å drive moralsk symbolpolitikk, enn av å ivareta folkets sparepenger. Det er uansvarlig.

I går fikk finansministeren spørsmål om han kunne garantere at vedtakene som Fremskrittspartiet bidro til i går, står seg også etter budsjettforhandlingene – at det ikke blir gitt etter i budsjettforhandlingene. Grunnen er at vi har erfaring fra forrige periode bl.a. med havbunnsmineraler, der vi inngikk et forlik for å åpne opp for mulighetene for det, som ble forhandlet vekk av SV ved første anledning. Derfor vil Fremskrittspartiet ha en tydelig garanti fra finansministeren om at det ikke blir gitt etter, og at oljefondet ikke på noen måte skal inn i budsjettforhandlingene med kaoskameratene. Jeg lurar på om finansministeren kan garantere at oljefondet ikke blir gjenstand for budsjettforhandlinger.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:03:43]: Høyresiden har alltid advart mot Arbeiderpartiet og at Arbeiderpartiet har samarbeidet med andre partier. Nå heter det kaos. Den gangen jeg var statsministerkandidat, het det «den røde fare», og jeg sto her i salen og forsvarte «den røde fare», som var SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Det var år hvor Norge ble styrt på en god måte, akkurat som Norge ble styrt på en god måte i forrige stortingsperiode, da Arbeiderpartiet samarbeidet med partier til venstre for seg. Jeg er helt trygg på at vi kommer til å gjøre det på en god måte også i denne perioden og samarbeide med både Senterpartiet og partier til venstre for oss.

Så er jeg enig i at det vedtaket Stortinget gjorde i går, med støtte fra et stort flertall, er et viktig vedtak, fordi det gir regjeringen det grunnlaget regjeringen trenger bl.a. for å sette i gang en gjennomgang av hele det etiske rammeverket rundt pensjonsfondet, som har vist seg ikke å være godt nok tilpasset den tiden vi nå lever i, og derfor trenger endring. I tillegg ga man sin tilslutning til og ga regjeringen grunnlag for å iverksette midlertidige tiltak, slik at vi ikke gjør beslutninger som undergraver selve ideen om fondet som et globalt investeringsfond. Jeg vil også understreke at Stortinget ga sin tilslutning til at vi også kan gjøre ting som øker aktsomheten, og som gjør at vi raskere kommer oss ut av f.eks. krigs- og konfliktsoner, som vi har opplevd i Gaza- og Palestina-konflikten.

Det jeg sa i Stortinget i går, og som jeg gjerne gjentar i dag, er at vi ikke kommer til å inngå noen forlik eller avtaler som er i strid med det vedtaket vi gjorde i går, både fordi vi står ved avtaler, og også fordi dette er viktig for Norge, viktig for landet, og helt i tråd med det budskapet som jeg hadde i min redegjørelse til Stortinget for et par uker siden.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:05:43]: Da tar vi den garantien med oss videre og håper virkelig at når vi står her og budsjettet er vedtatt, så holder det vann.

Politisering av oljefondet er helt uansvarlig og det motsatte av trygg styring. Statsråden henviste til parterne sine fra da han var statsminister, men jeg tror nok at hans erfaring allerede så langt må være at det er noe litt annet han skal inn i nå. MDG har tatt til orde for at fondet skal være et politisk verktøy som må brukes i klimapolitikken. I tillegg til MDG virker Rødt og SV å være mer opptatt av å bruke oljefondet til symbolpolitikk for egne kjepphester enn av å ivareta folkets sparepenger. AUF er på samme linje. Men de er ikke de eneste som har sagt dette.

Statsminister Støre sa tilbake i 2019 at vi må venne oss til å si at vårt pensjonsfond er et politisk redskap. I 2021 sa han at oljefondet er politisk, et politisk verktøy.

Hva tenker finansministeren om at hans egen statsminister har omtalt oljefondet som et politisk verktøy og redskap?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:06:50]: Jeg tror man må skille mellom to ting. Det er klart at det er politikerne som bestemmer over oljefondet – det er politikerne som har bestemt at det skulle opprettes, det er politikerne som har bestemt hvor mye penger som skal puttes inn, hvor mye som skal tas ut, gjennom handlingsregelen, og hva vi skal investere i aksjer. Det er også politikerne som bestemmer rammeverket. Men innenfor det politisk bestemte rammeverket skal ikke politikerne gå inn og bestemme over enkeltinvesteringer. Begrepet «politisering» kan skape litt forvirring, for det er selvsagt et politisk ansvar å styre pensjonsfondet, men det er ikke et politisk ansvar å ta stilling til enkeltinvesteringer. Når de retningslinjene vi har laget, viser seg ikke å fungere, har man også et politisk ansvar. Min største bekymring nå er at de reglene vi har laget – de siste revisjonene kom våren 2021, faktisk etter forslag fra Solberg-regjeringen, med støtte fra Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, alle partier – viser seg å ha utilsiktede konsekvenser. Vi må regne med at det kan innebære uttrekk av ganske store selskaper, noe som gjør at dette ikke lenger er et globalt fond. Da er det et politisk ansvar å endre de retningslinjene.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:07:57]: Nå ble jeg litt usikker på om finansministeren er enig i statsministerens tidligere uttalelser om at oljefondet er et politisk verktøy eller redskap for Norge ute i den store verden, eller om finansministeren mener at det som er vår oppgave, er å ivareta og forvalte folkets penger på en ansvarlig måte, og at det dermed ikke skal være et politisk redskap og verktøy for norske politikere ute i den store verden. Dette er ganske viktig, og jeg registrerer at i den

diskusjonen som nå pågår, er statsministeren ingen steder å se. Det ser ut til at han er parkert på sidelinjen, og med tanke på de gamle uttalelsene er det kanskje like greit. Jeg synes det er viktig å få en tydelig oppklaring av dette, og det svaret som finansministeren nettopp ga, var litt ullent i så henseende. Jeg vil gjerne ha en oppklaring av dette.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:08:53]: Jeg er enig med statsministeren – vi er enige, han og jeg. Vi er enige om at det skal være politiske retningslinjer for pensjonsfondet, at det er politikerne som har det overordnede ansvaret for fondet, at det er vi som, til tross for innbitt motstand fra Fremskrittspartiet gjennom mange år, har bestemt at vi skulle spare penger i fondet, slik at det nå har blitt veldig stort, og at det er vi som, til tross for innbitt motstand fra Fremskrittspartiet, fikk på plass handlingsregelen, som gjorde at vi ikke bare puttet inn mye penger, men også var varsomme med å ta ut for mye penger. Alt dette har bidratt til at vi nå har et veldig stort fond. Det er politisk bestemt, det er politiske rammer, og det er politiske føringer. Vi, statsministeren og jeg, er også enige om at politikerne – Stortinget og regjeringen – ikke skal mene noe om enkeltinvesteringer. Hvis vi ser en utvikling som går i gal retning når det gjelder enkeltbeslutninger i fondet, må vi ikke gripe inn i de enkeltbeslutningene, men endre retningslinjene. Det er nettopp det regjeringen, med statsministeren i spissen, har invitert til.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:09:58]: Det Fremskrittspartiet alltid har ønsket, er at vi skal investere noe mer av disse pengene i vårt eget land – i infrastruktur, i skatletter som kan gi vekst og utvikling, og det som fondet var tenkt til.

Arbeiderpartiet lovde trygg styring i valgkampen, men det er det motsatte vi ser nå. Nedbyggingen i eldreomsorgen, skolen og helsevesenet fortsetter. Arbeiderpartiet lovde trygg styring, helseministeren sa at Norge skal ha verdens beste helsevesen, men mens han sier det, står massevis av tilbud rundt omkring i fare. I Oslo, i Lærdal, i Nordfjordeid, i Møre og Romsdal og i Nord-Norge – ja, over hele landet – legges det ned tilbud. Det skjer til tross for at statsbudsjettet inneholder 580 mrd. oljekroner.

Det jeg tror folk ikke kan forstå, er hvordan det er mulig å bruke så mye penger samtidig som det kuttes i de grunnleggende kjerneoppgavene. Jeg lurar på hvordan finansministeren kan forsvare å legge fram et budsjett hvor det kuttes i grunnleggende velferdstjenester i både Kommune-Norge og staten.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:11:04]: Dette er et budsjett der det satses mer, der bevilgningene øker til

helse, over 3 mrd. kr, til kommunene, over 4 mrd. kr, og til veldig mange andre grunnleggende velferdsoppgaver. Så det blir mer penger. Men det er også riktig at det er prioriteringer. Vi gjennomfører noen kutt fordi vi mener det er viktigere å bruke penger på andre områder. Det mener jeg er politisk ledelse og politiske valg som denne regjeringen står for.

For øvrig vil jeg si at Fremskrittspartiet ikke bare har stått for litt nyanser når det gjelder pensjonsfondet. Fremskrittspartiet har vært imot de viktige veivalgene for pensjonsfondet. Først ønsket de å selge unna, på rot, olje og gass på norsk sokkel. Så var de imot det som sikret staten inntekter – en egen oljeskatt, en grunnrenteskatt. Så vi hadde ikke hatt disse inntektene til staten hvis Fremskrittspartiets politikk hadde vært fulgt. De var også imot den viktigste regelen, den som har sikret en ansvarlig forvaltning, nemlig handlingsregelen. Det var møte etter møte her i salen hvor daværende leder i Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen, hadde handlingsregelen på lomma, leste opp og gjorde narr av hele greia. Så det hadde ikke vært noe oljefond som i dag hvis Fremskrittspartiet hadde fått det som de ville.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:12:09]: Det hadde nok vært mer investeringer i veier, mer investeringer i landet vårt og kanskje et litt mindre oljefond, men jeg tror folk hadde hatt stor glede av også det. Det ville vært et stort oljefond uansett hvordan en snur og vender på det. Når det gjelder eierskapet, var det jo Arbeiderpartiet som var villig til å bytte med den svenske stat og gi eierandeler på norsk sokkel i bytte mot eierskap i Volvo. La meg si det sånn: Det norske folk skal være veldig glad for at det aldri skjedde.

Men tilbake til budsjettet: Det er et uomtvistelig faktum at det kuttet. Vi ser nå en kriminalitetsutvikling som går i helt gal retning. Politiet advarer. Befolkningen er bekymret over utviklingen. Det dette budsjettet gir, er i realiteten ingen økning i bevilgningene. Tvert imot, sier Politiets Fellesforbund – det vil ikke engang dekke lønns- og prisveksten.

Mitt spørsmål er: Er ikke finansministeren bekymret for utviklingen i kriminalitet? Og hvis han er det, hvorfor gjør ikke regjeringen noe med det?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:13:17]: Regjeringen er veldig opptatt av å bekjempe kriminalitet, både med politi og med forebygging. Begge deler er viktig. Det er ikke noen motsetning. Det bevilges mer penger til politiet i dette budsjettet. Det har vært en opptrapping over flere år, og det er blitt flere ansatte i politiet på veldig mange forskjellige nivåer og oppgaver. Det er også slik at ikke bare har vi bevilget mer penger til politiet, men vi har også gitt politiet og justisetatene økt frihet til å bruke pengene på en bedre måte, slik at vi får en mer ef-

fektiv ressursbruk innenfor politi- og justissektoren. Det er simpelthen ikke riktig at det kuttet. Det økes, og det har vært økt over flere år.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:14:01]: Det må jeg nesten følge opp, for man må sitte oppe i et tårn i et departement for å kunne komme med sånne uttalelser. Da ber jeg finansministeren reise ut og møte de som jobber på gata, de som jobber i politiet, de som står i denne virkeligheten. Det er en virkelighet som er blitt dramatisk forverret de siste fire årene, på Arbeiderpartiets vakt – med svenske kriminelle nettverk, med en ungdomskriminalitet som øker kraftig, med organisert kriminalitet. Det siste var at politiet nå var ute og sa at vi er i ferd med å bli svindlet for store beløp i offentlig sektor, at dette er en like stor som eller større fare enn narkotikakriminaliteten, fordi man henter ut momsinntekter og velferdsordninger som man svindler den norske staten med. Det er på toppen av alt det andre norsk politi skal holde på med. Jeg lurer på hvor finansministeren får sin informasjon fra, når han hevder at politiet har fått mer ressurser de siste fire årene.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:15:07]: Det er offentlig tilgjengelig statistikk som alle kan lese, som viser at det har blitt økte bevilgninger, mer innsats fra politiets side, også f.eks. når det gjelder økonomisk kriminalitet, som vi tar på det største alvor. Alle forsøk på å svindle og lure de norske velferdstjenestene er svært alvorlig, og spesielt når det foregår i regi av organiserte og profesjonelle kriminelle nettverk. Det er derfor det kom en ytterligere styrking nå, men også derfor vi mener det er viktig at vi gir politisektoren økt frihet til selv å disponere midlene der de ønsker.

Heller ikke da Fremskrittspartiet hadde syv justisministre, tror jeg det var, de årene de satt i regjering, var det slik at det ikke var mangler og ikke var utfordringer i justissektoren, eller for den saks skyld i andre sektorer, men det har vært trappet opp, det skal fortsette å trappes opp, og vi skal samarbeide med andre land for å bekjempe kriminalitet. Vi skal gjøre det med politi, men vi skal også gjøre det med barnevern og forebyggende sektor, noe også politiet er opptatt av, fordi de ser at det er en viktig oppgave i kampen mot kriminalitet.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:16:30]: I forlengelsen av det fremlagte statsbudsjettet for 2026 sendte regjeringen også ut på høring et forslag om å innføre grunnrenteskatt for såkalte småkraftverk, ved å senke grensen fra 10 MW til 1,5 MW, med virkning fra 2027. Dette er altså i direkte motstrid med det Arbeiderpartiet lovet i valgkampen. Småkraftforeninga har kommet på banen, og de omtaler regjeringens forslag som «ikke noe annet enn å lyve», for på direkte spørsmål i valgkampen

til Arbeiderpartiet bekreftet Arbeiderpartiet at det ikke skulle gjøres endringer i rammebetingelsene eller skatte- og avgiftsnivået for kraftnæringen de neste fire årene. Rett etter valget opplever vi da at det motsatte skjer.

Hvordan kan finansministeren forsvare forslag om skjerpet grunnrenteskatt i lys av Arbeiderpartiets løfte om stabile og forutsigbare rammevilkår for denne bransjen?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:17:39]: Grunnrenteskatt er en veldig viktig del av det norske skattesystemet. Vi har det innen olje og gass, vi har det på vannkraft for de større prosjektene – eller over den minstegrensen – vi har det på vind, og vi har det på annen bruk av naturressurser. Det gir fellesskapet viktige inntekter, og det gir dem på en måte som ikke reduserer insentivene til å investere. En grunnrenteskatt gjør at det som er lønnsomt før skatt, også er lønnsomt etter skatt. Vi har hatt et fritak for mindre kraftverk, og så har vi gjennom årene sett at den grensen har veldig mange utbyggere tilpasset seg. De bygger akkurat opp til grensen og ikke over. Det betyr at Norge går glipp av mye fornybar kraft, og problemet med det er både at det er et samfunnsøkonomisk tap, og at vi får mindre kraft inn på nettet. Det kunne ha bidratt til å dempe kraftprisene, og det er en dårlig forvaltning av våre vannkraftressurser når skatteregler gjør at man ikke bygger ut slik man bør.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:18:46]: Finansministeren velger å ikke svare på spørsmålet mitt, som handlet om brutte løfter – igjen. Man lover altså én ting i valgkampen, og så gjør man noe helt annet så snart valget er over. Det er det som er det grunnleggende i spørsmålet. Det skaper en uforutsigbarhet, og det vi ser nå, er at investeringer legges på is. Resultatet blir sannsynligvis at det blir lavere produksjon av kraft fra de småkraftverkene som berøres av denne skatteendringen. Så igjen: Hvordan kan finansministeren forsvare enda et løftebrudd og bidra til uforutsigbarhet for enda en bransje?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:19:24]: Representanten snakker som om vi har fremmet et forslag i budsjettet. Det har vi ikke. Det vi har varslet, er et høringsnotat som skal sendes ut, og så skal vi høre, lytte, og eventuelt på grunnlag av det utforme et konkret forslag som kommer i et senere budsjett. Det er den måten vi gjør det på i Norge. Det gir forutsigbarhet, det gir ryddighet i saksbehandlingen, og så skal vi etter høringen eventuelt da fremme et forslag som skal behandles i Stortinget. Det er forutsigbarhet, det er ikke noe brudd på noe valgløfte.

Så er det igjen disse eksemplene: Vel, jeg kjenner ikke alle, men det minner litt om de eksemplene som kom om formuesskatt i valgkampen, som gang på gang viste seg å være feil. Det er ti eksempler som er oppe i mediene nå, ti prosjekter som stanses umiddelbart. Det er altså prosjekter som har fått tillatelse i perioden 2014–2018 og fortsatt ikke er bygget ut. Det kan jo kanskje være en indikasjon på at det ikke er en grunnrenteskatt de aldri har sett, som er problemet, men helt andre ting. Det viser bare hvordan høyresiden gang på gang bruker gale eksempler i kampen mot rettferdige skatter.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:20:31]: Vi har ikke behov for å bruke gale eksempler, og jeg skal la formuesskatten være. Det som er et faktum, er at Arbeiderpartiet, på direkte spørsmål fra Småkraftforeninga i valgkampen, i juli, faktisk bekreftet at det ikke lå an til endringer i rammebetingelsene for denne viktige næringen – og så gjør man altså noe helt annet rett etter valget. Finansministeren kan gjerne dekke seg bak at dette er ute på høring, men det er jo en grunn til at det sendes på høring. Jeg vil vel tro at finansministeren ikke mener at det som er tradisjonen i norsk politikk, er at man sier én ting, og så gjør man noe helt annet straks man får muligheten til det.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:21:18]: Vi er for forutsigbarhet, og vi har gitt et skatteløfte om at det samlede skatte- og avgiftsnivået skal være uendret, så hvis en skatt eller avgift går opp, skal en annen skatt eller avgift ned. Det har vi lagt fram i dette budsjettet. For småkraftverk har vi ikke lagt fram noe forslag, men vi har varslet og sendt ut et høringsforslag, som så skal høres, og så skal jeg på det grunnlaget eventuelt komme med et forslag. Det er forutsigbarhet, det er en ryddig saksbehandling av det forslaget.

Substansen handler om at vi ser at det regelverket vi har i dag, gjør at veldig mye kraft som kunne ha vært utnyttet, ikke blir utnyttet på grunn av en tilpasning i skattesystemet. Vi trenger kraft, vi trenger lavere kraftpriser, og det er synd om Fremskrittspartiet motsetter seg tiltak som kan gjøre at vi får mer kraft og får redusert kraftprisen i Norge ved å bygge ut mer kraft på en lønnsom måte. Grunnrenteskatt er altså slik at man får fradrag mot grunnrenteskatten, og det betyr at lønnsomheten er den samme før skatt.

Maren Grøthe (Sp) [10:22:41]: Senterpartiet reagerer kraftig på forslaget om grunnrenteskatt på småkraft. Det er et bygderan og nok et alvorlig løftebrudd fra Arbeiderpartiet. Den 28. august, seks dager etter at regjeringen landet sitt budsjett, var energiminister Terje Aasland på besøk hos kraftselskapet Ren Røros. Avisen Fjell-Ljom skrev følgende:

«Skal en tro energiminister Terje Aasland, må Ren Røros se langt etter endringer i grunnrenteskatten.»*

Noken gang blir det tydelig at en ikke skal tro på Arbeiderpartiets statsråder når de sier noe en uke før et valg. Hvorfor snakket Arbeiderpartiet så mye usant om budsjettet i valgkampen?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:23:30]: Som jeg allerede har redegjort for, er det slik at det vi nå gjør, er å sende ut på høring et forslag om en skatt som skal bidra til at vi får mer kraft til landet vårt, og at vi bygger ut lønnsomme kraftressurser. Vi sender forslaget på høring og skal ha en normal saksbehandling av det, nettopp fordi vi skal gi den forutsigbarheten til kraftbransjen som vi har lovet. Det er slik vi sikrer forutsigbarhet, det er slik vi sikrer at det ikke skjer brå endringer i et skatteregime, men det er også slik vi sikrer at vi får gjennomført fornuftige endringer i skattesystemet. Det er knapt noen annen skatt som er mer rettferdig, og som bidrar mer til å legge til rette for investeringer ved at det er et nøytralt prosjekt, altså at man får fradrag for akkurat den samme skatten mot utgifter som man skattlegger på inntekter.

Mímir Kristjánsson (R) [10:24:44]: Her kommer den røde fare (munterhet i salen) – eller den røde fanfare, får vi kanskje si!

Folk må lure litt når de følger stortingsmøtene dag for dag. I går hadde vi en stor diskusjon her om den enorme, nærmest uoverskuelige rikdommen som den norske staten besitter i oljefondet. I dag er vi så tilbake til hverdagen, og da er plutselig den norske staten igjen veldig fattig – så fattig at man i regjeringens forslag til statsbudsjett har valgt å gjøre flere smålige og usosiale kutt i velferdsordninger til fattige mødre: kutt i engangsstønden til dem som får barn uten å ha noe særlig inntekt, og et kutt som går på tvers av Arbeiderpartiets egne løfter i valgkampen, ved igjen å ta inn barnetrygden i beregningen av sosialhjelp, som vil innebære at de som går på sosialhjelp, vil få mindre barnetrygd enn det f.eks. jeg får.

Hva er det som er grunnlaget for at man gjør disse smålige og usosiale kuttene, for det kan i alle fall ikke være at den norske staten trenger pengene?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:25:46]: Først litt til det overordnede: Det er riktig at den norske stat er en stat med sterke statsfinanser, sterkere statsfinanser enn så godt som alle andre land. Det er vi fordi vi har vært gode i forvaltningen av de store olje- og gassinntektene, vi har spart absolutt alle inntektene, og så har vi bare brukt av-

kastningen fra et voksende pensjonsfond. Vi har også fått de sterke statsfinansene fordi vi ser at vi i framtiden vil få økende utgifter til pensjon og pleie og omsorg, og derfor må vi bruke de pengene fornuftig.

Når det gjelder det konkrete forslaget, om å ta hensyn til barnetrygd i utmåling av sosialhjelp, er ikke det et kutt – det er null kroner å spare for staten – men det er en omlegging for å få en bedre beregning av sosialhjelp. Vi øker de normerte satsene og legger inn barnetrygden, slik at de som skal vurdere hvor mye penger den enkelte skal få, skal ta hensyn til den reelle inntekten. Med to-tre barn og nesten 2 000 kr per barn i barnetrygd per måned, er det en ganske stor del. Men det er ikke et kutt; det er en annen måte å beregne på, slik at beregningen blir riktigere.

Mímir Kristjánsson (R) [10:26:57]: Her opplever jeg at statsråden prøver å tilsløre det regjeringen har gjort. Det er ingen garanti for at veiledende sosialhjelpssatser gitt av regjeringen resulterer i at det er den sosialhjelpen som blir utbetalt til den enkelte barnefamilie i kommunen. Tvert imot er det allerede i dag stor forskjell på kommunenes utbetaling av sosialhjelp, og med den kommuneøkonomien vi har i dag, er det ingen grunn til å tro at det er enda flere kommuner som vil legge på noe på toppen av sosialhjelpen. Å holde barnetrygden utenfor sosialhjelpen ble i sin tid feiret som en stor seier av hele det rød-grønne flertallet. Det var en sak der mange Arbeiderparti-ledede kommuner gikk foran, og der Stortinget fulgte etter – en sak som Arbeiderpartiet skrøt av på sine egne nettsider så sent som fram til et par uker etter valget.

Det handler om helheten i dette, for det gjelder jo ikke bare dette forslaget. Det er også kutt i engangsstønden, kutt i overgangsstønden og ingen prisregulering av barnetrygden. Hvorfor er det akkurat mødre med dårlig råd som er blitt den store innsparingskilden i dette statsbudsjettet?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:28:01]: Når Arbeiderpartiet tidligere har kritisert det å legge barnetrygden inn i beregningen av sosialhjelp, er det fordi det da har vært et reelt kutt. Da har man gjort det uten å øke satsene. Nå øker vi satsene. Så det er to helt forskjellige ting. Det har alltid vært kommunene som til slutt må gjøre den enkelte vurderingen, men våre veiledende satser går opp, og vi tar ingen penger ut av kommuneøkonomien på grunn av at vi legger barnetrygden inn. Så det er ikke noe kutt. Det er poenget her.

Det andre poenget er at når det gjelder barnefamilier, er det en betydelig satsing i dette budsjettet – og i tid-

* Sitatet fra Fjell-Ljom er ikke fra i år, men fra 5. september 2024.

ligere budsjetter. Vi har nå fått barnehageprisen ned i 1 200 kr. Det betyr at nå er barnetrygden per måned høyere enn barnehageprisen. Det var ikke tilfellet før. Da var gjerne barnehageprisen omtrent dobbelt så høy som barnetrygden. Det at vi har foretatt en kraftig reduksjon i barnehageprisen og en økning i barnetrygden over flere år, er ikke minst et tiltak som kommer barnefamiliene til gode.

Mímir Kristjánsson (R) [10:29:04]: Det er riktig at denne regjeringen og forrige regjering og forrige stortingsflertall har gjort mye bra for barnefamiliene. Derfor er det så underlig at man kommer med alle disse målrettede, nærmest kirurgiske kuttene til de aller fattigste barnefamiliene.

Jeg har lyst til å spørre finansministeren om han har lest en bok som heter «The Game». Det er en bok om hvordan man skal sjekke opp folk på byen. Der beskrives det en strategi som heter «push and pull» – altså at man først må dytte folk vekk for å holde på interessen, og så må man «pull them back». Jeg føler meg utsatt for, og jeg tror at mange av samarbeidspartiene til Arbeiderpartiet føler seg utsatt for, «push and pull» for tiden, føler seg utsatt for at man plutselig får reversering av ting man har blitt lovt, ting Arbeiderpartiet har lovt, framgang, for så å bli invitert inn i varmen for å rette opp akkurat disse kuttene.

«The Game» fungerer godt hvis målet er å få mange tilfeldige bekjentskaper på byen, men hvis man skal ha et mer fast og stabilt forhold, er det andre regler som gjelder. Tror ikke finansministeren at det er bedre å ikke reversere disse kuttene i hvert budsjett for så å forvente at vi skal forhandle dem opp igjen?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:30:10]: For det første er det ikke noe kutt for barnefamilier, det er mer penger til barnefamilier. Den aller viktigste satsingen er at vi over år har økt barnetrygden kraftig og redusert barnehageprisene vesentlig. Det er punkt én.

Punkt to er at det er riktig at vi på noen områder må holde igjen, og det gjør vi jo fordi vi må prioritere i vårt budsjett. Vi øker pengebruken kraftig fordi vi skal ha mer penger til helse, vi skal ha mer penger til kommunene, vi skal ha mer penger til forsvar, vi skal ha mer penger til Ukraina, og vi skal betale svært mange milliarder kroner bare for å opprettholde folketrygden med de rettigheter folk har. Da må vi altså gjøre noen valg, noen prioriteringer, og da må vi holde igjen på noen områder. At det er noe kutt til barnefamilier i sin alminnelighet og til dem med lave inntekter, er feil, men det er riktig at vi ikke legger på overalt, og at det også er noen nominelle videreføringer av beløp som har kommet opp på høye nivåer.

Mímir Kristjánsson (R) [10:31:06]: Nok en gang mener jeg at finansministeren tilslører realitetene. Det er et kutt til dem som får overgangsstønad, det er et kutt til dem som får engangsstønad, og det er mindre penger til dem som har barnetrygd og sosialhjelp, enn hvis man hadde holdt barnetrygden utenfor beregningen av sosialhjelp. Jeg er helt enig i at på noen områder må man holde igjen, men skal det være for de aller fattigste enslige mødrene? Kunne man ikke holdt igjen på prosjekteringen av de to siste byggene i regjeringskvartalet eller på dette skattelotteriet man har? Kunne man ikke holdt igjen på lederlønningene i helsevesenet? Må man holde igjen på de aller fattigste aleneforsørgerne? Finansministeren nevnte jo kommunene og at man må satse på dem. Jeg tror ikke det er mange kommuner i Norge som er fornøyd med det regjeringen har lagt fram i sitt statsbudsjett. Tvert imot ser man over hele Norge at hverdagsvelferden til folk i kommunene er truet. Synes finansministeren egentlig at det er rimelig at vi har en så rik stat som vi har, når vi har så fattige kommuner som vi har fått?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:32:09]: Kommunene får vesentlig mer, men la meg først snakke om disse kuttene. For det første er barnetrygd inn i sosialhjelp ikke et kutt. Det er ingen innsparing på budsjettet. Så det er feil.

Når det gjelder engangsstønad, er det en reduksjon, det er riktig, men det er en reduksjon ned til det nivået som det er beregnet at det koster å få et barn. Her er det også dimensjoner som handler om integreringspolitikk, når det gjelder hvem som mottar dette. Det er en stor andel innvandrerkvinner, og vi er redd for at det kan bidra til å hemme integreringen hvis den engangsstønden blir for høy.

Når det gjelder overgangsstønden, er det en omlegging jeg mener er helt riktig. Det er ikke store penger på årets budsjett – men bare tenkningen om at enslige forsørgere ikke kan forsørge seg selv, tilhører annen tid da det ikke var barnehageplass, da det ikke var SFO, og da det var vanskelig for kvinner å forsørge seg selv. Det samfunnet lever vi ikke i lenger. Vi lever heldigvis i et helt annet samfunn, der de aller fleste kvinner, også de som er enslige, kan forsørge seg selv. Da skal vi ikke ha en stønad som oppfordrer til å ikke være i aktivitet.

Mímir Kristjánsson (R) [10:33:15]: Det er litt utrolig å høre finansministeren her prøve å snakke seg bort fra at man gjør kutt i flere veldig målrettede ordninger. Det kan godt hende at når man kutter i disse ordningene, forventer man at folk skal begynne å oppføre seg annerledes, komme i arbeid, osv. Det første som skjer, er at disse foreldrene, som har veldig dårlig råd, får mindre penger. Det første som skjer, er at barna deres – som

jo ikke skal bli utsatt for noen arbeidslinje, for de skal ikke ut i jobb – blir utsatt for å få dårligere økonomi hjemme når de vokser opp. Jeg er ikke gift med overgangsstønad, med engangsstønad eller med det eller det tiltaket, men summen i dette budsjettet er en rekke målrettede kutt mot de aller fattigste aleneforsørgerne, i all hovedsak alenemødre. Da synes jeg finansministeren burde åpne for andre muligheter til å styrke økonomien til disse familiene, f.eks. gjennom å øke noe som har stått stille veldig lenge, nemlig den utvidede barnetrygden som aleneforsørgere får. Den har stått stille, mens barnetrygden vi alle får, har økt ganske kraftig de siste årene.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:34:18]: Både aleneforsørgere og de som ikke er aleneforsørgere, har fått vesentlig økt barnetrygd og gleden av lavere barneha-gepriser, og vi viderefører det i årets budsjett.

Poenget er at noe av dette, f.eks. det med overgangsstønad, ikke er noe vi gjør primært for å spare 129 mill. kr i budsjettet, som jeg tror det er. Det gjør vi primært fordi vi tror det fremmer arbeidslinjen, at det er lettere å komme i jobb. Det aller, aller viktigste for å bekjempe fattigdom er å bidra til at flere mennesker kan komme i arbeid. Derfor er vi opptatt av både et skattesystem som bidrar til det, og også et trygdesystem som bidrar til det. Vi har gjort endringer og gjør endringer nettopp for å bidra til at det skjer.

Det andre er å holde orden i økonomien. At prisstigningen nå kommer ned, at lønnsveksten går opp, og at kjøpekraften øker – den økte i fjor, økte i år og øker mest sannsynlig også neste år – handler om ansvarlig økonomisk politikk, og det handler om ansvarlig budsjett-politikk. Alle, enten de er enslige forsørgere eller ikke, får stor glede av at kjøpekraften øker.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:35:32]: Statsråden valgte å ikke svare på spørsmålet til representanten Grøthe i stad, så jeg kan gjenta det.

Den 22. august møter regjeringen til budsjettkonferanse. Der konkluderer man med at man skal innføre grunnrenteskatt på mindre kraftverk. Uken etter drar Terje Aasland, energiminister i regjeringen, som garantert vet om at det vedtaket er fattet, til Røros. Han møter der energiselskapet Ren Røros og gir intervju med flere aviser, bl.a. avisen Fjell-Ljom. Og hva er det som står der? Jo:

«Skal en tro energiminister Terje Aasland, må Ren Røros se langt etter endringer i grunnrenteskatten.»

Konsernsjefen blir også intervjuet:

«Jeg oppfatta at han var kategorisk når det gjelder synet på grunnrenteskatten.»*

Det velger da Terje Aasland å reise rundt og si uken etter at han vet at det blir endringer. Hva skal vi kalle den type snakk, statsråd?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:36:34]: Jeg er helt sikker på at energiministeren kan svare for det intervjuet, og hva direktøren i dette selskapet har oppfattet og ikke oppfattet.

Det jeg kan forholde meg til, er det vi svarer på spørsmål fra Småkraftforeninga om hvorvidt vi vil ha stabile rammevilkår. Da svarer Arbeiderpartiet ja, og jeg mener at det er et stabilt rammevilkår å sende ut på høring et forslag, ha en ryddig saksbehandling av det, og så eventuelt fremme et forslag senere om en grunnrenteskatt.

Jeg mener også det er et problem at vi i denne debatten igjen har sett at man prøver å skape et inntrykk av at skatten har mye større negative konsekvenser enn den sannsynligvis vil ha. Vi skal høre, vi skal lytte, og selvfølgelig justere forslaget hvis vi blir overbevist om det, men det tjener ingen å lage et inntrykk av at dette er en uforutsigbarhet. Det å gjennomføre grunnrenteskatt uten høring ville jeg erkjent kanskje hadde vært litt uforutsigbart, men det gjør ikke denne regjeringen.

Ingrid Liland (MDG) [10:37:58]: Ved framleggelsen av statsbudsjettforslaget skrotet Stoltenberg av at CO₂-avgiften trappes opp, og det mener MDG er et steg i riktig retning, men samtidig fritas da oljenæringen for opptrapping av CO₂-avgift. Denne skjermingen skjer bare noen år etter at den samme næringen fikk en historisk lukrativ oljeskattepakke. Resten av norsk økonomi, som f.eks. byggenæringen, bærer fortsatt byrden av den pakken – som bl.a. FrP og Arbeiderpartiet forhandlet fram – i form av inflasjon og mangel på folk.

Arbeiderpartiet har selv sagt at omstillingen skal skje på skuldrene av olje- og gassnæringen, noe MDGs forslag til utfasingsplan nettopp realiserer, gjennom å sikre forutsigbarhet og trygghet for norsk økonomi gjennom en omstilling.

Hvorfor mener statsråden at den rikeste, mektigste og soleklart mest forurensende næringen skal skjermes fra opptrapping av CO₂-avgiften, mens de øvrige næringene og folk flest må betale mer?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:38:59]: Jeg mener at det å prise klimagassutslipp er det absolutt viktigste tiltaket for å få ned utslippene. Det er ikke fellesskapet som skal betale for å få ned utslippene, det er forurenser, og det er derfor veldig bra at vi i Norge nå har sørget

* Sitatet fra Fjell-Ljom er ikke fra i år, men fra 5. september 2024.

for at 85 pst. av utslippene ilegges enten CO₂-avgift eller klimakvote.

Et viktig prinsipp som vi ikke etterlever i samme grad, er at de avgiftene helst bør være like, slik at man gjennomfører de billigste tiltakene først. Hvis avgiftene varierer veldig, er man ikke sikker på det. En utfordring når det gjelder oljeindustrien – og jeg har vært med på å innføre CO₂-avgifter der i sin tid – er at de har både CO₂-avgift og kvote, og det betyr at for dem blir det lønnsomt å gjennomføre svært dyre tiltak, f.eks. disse elektrifiseringsprosjektene fra land. Det er grunnen til at vi nå har foreslått det vi har foreslått i budsjettet, men fortsatt er det vel ingen annen olje- og gassindustri noe sted i verden som betaler en høyere CO₂-avgift enn den norske olje- og gassindustrien.

Ingrid Liland (MDG) [10:40:08]: I Dagens Næringsliv 3. november skriver Iselin Fjeld i ZERO at Energidepartementet frykter at enkelte felt kan bli stengt tidlig fordi selskapene både må betale CO₂-avgift og kjøpe klimakvoter. Jeg hører statsråden er opptatt av å unngå dobbel virkemiddelbruk, men det er jo helt ubegripelig at den næringen som aller mest av alle deler av norsk økonomi nettopp har muskler til å bære den omstillingen og ta dugnaden på vegne av fellesskapet, på vegne av resten av norsk økonomi, skal slippe å betale det som minimum er rettmessig når man ser de forurensningene som den næringen eksporterer.

Det ser nøytralt ut på papiret, men la meg bare legge til at fellesskapet allerede er med og bærer dugnaden for olje- og gassnæringen gjennom at staten dekker rundt 78 pst. av utslippskostnadene også for klimatilak som elektrifisering. Fellesskapet er altså allerede med på en slik dugnad for olje- og gassnæringen. Det skulle bare mangle at de i langt større grad var med på den dugnaden tilbake.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:41:08]: Det er noe med begrepsbruken her som er litt spesiell. Altså: Staten er med på dugnaden ved at den dekker 78 pst. av utgiftene. Ja, det gjør den, fordi vi skattlegger dem med 78 pst.; de har fradrag mot den skatten. Jeg mener det er en styrke, det er noe jeg er stolt av. Det er veldig bra at oljeselskapene er statlig eid, at vi har direkte statlige eierandeler så pengene går rett inn til staten, og det som er privat, skattlegger vi med 78 pst. Da vil jeg også si at hadde det blitt noe av Volvo-avtalen, hadde vi i hvert fall sørget for at 78 pst. av det Volvo fikk, hadde kommet tilbake i den norske statskassen – men det er en annen sak.

Vi skal skattlegge dem, og det bør fortsatt være høy skatt, og da tar vi selvfølgelig også investeringskostnadene i henhold til skattesatsen.

Guri Melby (V) [10:42:06]: Jeg vil tilbake til sporet fra Mímir Kristjánsson om usosiale kutt. Det er mulig at dette er en slags push-and-pull-strategi fra regjeringen for å flørte med tuttifruttikameratene, men i så fall er konsekvensene alvorlige: både at velgerne føres bak lyset, og at det er de fattigste barnefamiliene som nedprioriteres.

I valgkampen advarte Arbeiderpartiet gang etter gang om at det ville komme en rekke usosiale kutt dersom andre partier fikk flertall og det ble et regjeringsskifte. Da skulle man jo tro at dette budsjettforslaget, som allerede var ferdig, ikke inneholdt spor av såkalte usosiale kutt. Likevel: I dette budsjettforslaget er det kutt i engangsstønad, kutt i støtten til enslige foreldre, kutt i barnetrygd – som ikke indeksreguleres – kutt i studie-støtte for folkehøyskoleelever, kutt i norskopplæring for ukrainere, kutt i tilbud til tiggere, kutt i integreringstilskudd, kutt i tannhelse og kutt i antall kvoteflyktninger.

Spørsmålet mitt er: Hvorfor er det sånn at Arbeiderpartiet mener at denne typen kutt gjennomført av en borgerlig regjering er usosiale, men når de samme kuttene gjøres av Arbeiderpartiet, er de fornuftige og nødvendige?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:43:14]: Det var mange eksempler, og de er mer eller mindre riktig gjengitt. For det første: Det med barnetrygd og at det skal tas hensyn til når sosialhjelpen skal utmåles, er ikke et kutt. Det er en omlegging der vi øker satsen og legger inn barnetrygden slik at den skal utmåles eller fastsettes på en riktig måte, fordi man tar hensyn til den faktiske økonomiske situasjonen til den familien som søker om sosialhjelp.

Når det gjelder overgangsstønaden, prøvde jeg i et tidligere innlegg i dag å forklare at det handler om å legge til rette for at flere enslige forsørgere, hvorav 40 pst. har innvandrerbakgrunn, kommer i jobb. Hele ideen om at man skal ha en særskilt stønad hvis man er enslig forsørger, kommer fra en tid der man tenkte seg at hvis man var enslig forsørger, kunne man ikke jobbe. De aller fleste enslige forsørgere er enten i jobb eller i utdanning, og det er viktig at vi ikke har et system som legger til rette for at man ikke er i jobb eller utdanning fordi man får en særskilt stønad for å være enslig.

Presidenten [10:44:15]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Henrik Asheim (H) [10:44:29]: Jeg må nesten beklage til landbruks- og matministeren, men også dette spørsmålet går til finansministeren.

Det var helt riktig, det som vi i fellesskap i Stortinget gjorde i går, både å vedta en større gjennomgang av forvaltningen av oljefondet og å sørge for at forvaltningen

er i tråd med det som er Stortingets intensjon. Samtidig er det veldig viktig i en trygg styring av oljefondet at det styres forutsigbart, og at vi har kontroll. Vi er bekymret over den prosessen som har ledet opp til dette, og hvilken presedens det legger for styringen av fondet i framtiden. Klokken 8.30 i går morges foreslo Arbeiderpartiet et hastevedtak i Stortinget om midlertidig å suspendere oljefondets etiske regler. Klokken 15 var det altså vedtatt.

Et av verdens største pensjonsfond bør ikke styres gjennom hasteløsninger i Stortinget. Det tror jeg finansministeren er enig i at man burde ha unngått. Mange har spurt hvorfor dette ble så akutt. Litt av bakgrunnen kjenner vi: Ifølge finansministeren var Etikkrådets håndheving av reglene i ferd med å bli et alvorlig problem for fondet. Finansministeren sa bl.a. i sin redegjørelse:

«Tidligere i år skrev Etikkrådet at de hadde flere teknologiselskaper under utredning knyttet til kriteriene for menneskerettigheter og krig og konflikt.»

At Etikkrådet undersøkte store teknologiselskaper, var imidlertid ikke ny informasjon. Dette sto allerede i årsrapporten deres, som kom i mars. I juni behandlet Stortinget fondets etikkregler i fondsmeldingen. Da sa finansministeren at systemet rundt oljefondet fungerte godt, og at han hadde «tillit til at Etikkrådet og Norges Bank følger opp retningslinjene på en god måte». Mitt spørsmål blir derfor: Når finansministeren allerede i mars visste at Etikkrådet undersøkte flere av verdens største selskaper, hvorfor tok han da ikke tak i dette problemet tidligere?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:46:20]: For det første har regjeringen arbeidet med disse spørsmålene nå over noe tid på en grundig og ordentlig måte, og vi kommer selvfølgelig ikke til å iverksette noen tiltak uten at det er grundig behandlet. Stortinget ga oss grunnlag for to ting i går. Det ene var en omfattende utredning. Den skal ta sin tid, den skal gjøres av et utvalg, den skal på høring, og det skal komme en stortingsmelding. Da er det vanskelig å se for seg at det kan være mer grundig, og det går i hvert fall ikke for fort. Det andre var altså en fullmakt til og et grunnlag for å gjennomføre midlertidige tiltak. Det kommer vi også til å gjøre på en grundig måte og komme med de midlertidige tiltakene når vi er klare for å iverksette dem.

For det tredje: Det som jeg har prøvd å formidle i Stortinget og i offentlige sammenhenger, eller i medier, er at det er kombinasjonen av mange ting som gjør at vi i løpet av høsten ser at det her er nødvendig å gjøre noe, for de retningslinjene Stortinget har sluttet seg til, og regjeringen har fastsatt, fører et sted som jeg tror et flertall på Stortinget ikke ønsker at vi skal havne, nemlig at vi

trekker oss ut av verdens største selskaper. Det ble klart ikke minst etter at Etikkrådet trakk seg ut av Caterpillar, og det gjorde de i august.

Henrik Asheim (H) [10:47:30]: Finansministeren sa selv at det var en kombinasjon av mange ting, og da er vi nødt til å finne ut: Hva var kombinasjonen av alle de tingene? Det er naturligvis veldig viktig for måten vi forvalter oljefondet på, at det også er forutsigbart og stabilt. Det er regjeringen som fastsetter de etiske retningslinjene, og som har myndighet til å endre dem etter å ha informert Stortinget. Det er regjeringens ansvar å sikre at regelverket fungerer godt, og at vi ikke havner i den situasjonen som vi havnet i i går, med brå endringer fremmet og vedtatt på samme dag. Hva er det da som har endret seg fra juni, da finansministeren sa at etikktreglene fungerte godt, til oktober, da det plutselig ble behov for et hastevedtak i Stortinget?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:48:12]: August er en måned mellom juni og oktober. Det er i august det blir helt klart hvordan Etikkrådet og Norges Bank tolker de retningslinjene de har vedtatt. Det gjør de på den måten at når et stort selskap som leverer anleggsmaskiner til Norge og mange andre land, men som også leverer et lite antall til USA, som så leverer til Israel, som så bygger dem om, da er det nok til at de mener retningslinjene skal tolkes slik at vi skal ut av det selskapet. Det setter en mal. Hvis man også legger den malen til grunn for store teknologiselskaper, som de allerede hadde varslet at de var i gang med å arbeide med, sier ikke jeg at jeg vet hva konklusjonen blir, for det er det ingen som vet når det er et uavhengig etikkråd. Det jeg sier, er at sannsynligheten for at den konklusjonen kan bli at man trekker seg ut av store selskaper, er så stor at jeg for det første mener at man i hvert fall skal varsle Stortinget. Det gjorde jeg i redegjørelsen. For det andre mener jeg det er riktig at vi tar en fot i bakken, får summet oss som regjering og storting, før vi eventuelt lar det skje uten at vi iverksetter tiltak. Jeg er glad for at regjeringen har fått fullmakt til å iverksette tiltak.

Henrik Asheim (H) [10:49:15]: Det er august som da blir interessant, for i august ba finansministeren Etikkrådet om å starte en ny gjennomgang av de etiske retningslinjene. Derfor svarte Etikkrådet i et brev til finansministeren av 18. august at de varslet «egne gjennomganger av offentlige lister over ikke-israelske selskaper». Dette er jo slike selskaper og lister som finansministeren har advart mot, selskaper som Microsoft, Alphabet og Amazon. Rådet varslet altså nye, systematiske, jevnlig gjennomganger av selskaper i et brev av 18. august, som svar på en henvendelse fra finansministeren om å gå gjennom det på nytt. Da blir mitt

spørsmål til finansministeren: Er det endringer etter gjennomgangen finansministeren selv ba Etikkrådet om å gjøre, som førte til at det nå ble hastverk om midlertidig å suspendere etikkreglene?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:50:09]: Det jeg er opptatt av å si, er at vi ser behov for to ting. Det ene er denne gjennomgangen og utredningen, og regjeringen vil raskt ta initiativ til at den blir igangsatt. Det kommer til å ta noe tid. Det andre er at forutsigbarhet klart er viktig for et så stort og viktig fond, men det er også viktig at vi handler i tide dersom vi ser at det er fare for at det kan tas beslutninger som undergraver hele ideen ved fondet. Den faren, den muligheten, ser vi foreligge. Da mener jeg det er viktig at vi ikke kan vente på en utredning som tar lang tid, for å endre retningslinjer. Vi må også ha noen midlertidige tiltak, og jeg er glad for at et flertall på Stortinget har gitt regjeringen et grunnlag for å iverksette det. Jeg ser ikke noen motsetning mellom å utrede og å bruke tid på å lage nye retningslinjer – for vi ser at dagens retningslinjer kan ha utilsiktede effekter – og samtidig å gi oss en mulighet til å unngå at det i mellomtiden fattes beslutninger som er i strid med det et stort flertall her på Stortinget ønsker, nemlig at det skal være et stort, globalt indeksfond.

Henrik Asheim (H) [10:51:06]: Det er ingen som er uenig i noe av det finansministeren sa nå – at det er viktig å ha midlertidige regler mens vi gjør en grundig utredning. Dette har 140 av 169 representanter stemt for. Det som imidlertid har fremkommet i svarene, og for så vidt i mediene og i Stortinget i går, er at dette var varsler som kom til finansministeren i august, som svar på en henvendelse han hadde sendt til dem. Det ble ny uro med Caterpillar i september og oktober. Hvorfor har ikke da finansministeren – som altså har ansvaret for etikkreglene, for at dette skal være skikkelig styrt, og egentlig også et ansvar for å informere Stortinget – foretatt seg noe? Hvorfor endte det da, to–tre måneder etter at dette varselet kom, med at det i går kom løse forslag i salen som ble vedtatt samme dag? Det er jo en veldig uryddig måte å styre oljefondet på. Er finansministeren enig, i etterpåklokskapens lys, i at han burde foretatt seg mer og vært mer forutsigbar overfor Stortinget, og kanskje kommet med en egen sak i Stortinget da han så disse problemene bygge seg opp?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:52:09]: Jeg tror vi må skjønne hvordan dette fondet styres. Det er ikke slik at Stortinget vedtar retningslinjene. Det Stortinget gjør, er å sikre regjeringen politisk forankring for at regjeringen og Finansdepartementet vedtar retningslinjene. Vi har vært opptatt av å finne måter å forankre det på politisk. Det gjorde vi dels gjennom min redegjørelse for en

14 dagers tid siden, der jeg la stor vekt på dette og forklarte dette grundig, og dels gjennom å snakke med partiene. Vi startet ikke i går morges – vi startet for noen dager siden med et vedtak som ikke er så veldig komplisert, som er at regjeringen får det politiske grunnlaget vi trenger for å gjøre vårt arbeid for å vedta de retningslinjene vi skal vedta.

Dette skal gjøres på en ordentlig, ryddig og ansvarlig måte. Det er ikke slik at vi har sittet stille i departementet i mellomtiden. Vi har kommet ganske langt i tenkingen rundt både ny instruks og hvordan vi skal igangsette utredningen, men vi trengte den politiske avklaringen – at Stortinget faktisk også mente det Stortinget hadde gitt uttrykk for muntlig, gjennom et vedtak, og det vedtaket er jeg glad for at Stortinget gjorde.

Henrik Asheim (H) [10:53:13]: Jeg er glad for, og tror for så vidt også på, at man ikke har sittet stille i Finansdepartementet og ikke gjort noe, men det har jo ikke kommet noen informasjon til Stortinget. Tvert imot har diskusjonene handlet om helt andre ting. Finansministeren forsøkte nå å forklare Stortinget hvordan dette fungerte – dette har jo vært grunnlaget for alle mine spørsmål – det er finansministeren og Finansdepartementet som fastsetter etikkreglene, og det må forankres i Stortinget, informeres om i Stortinget. Men det som har skjedd her, er at finansministeren selv har uttalt at han fikk beskjed om dette i august. Han visste at dette var i ferd med å bli et problem. Han har ikke laget en kort stortingsmelding til Stortinget for å informere om dette. Han har ikke gjort noe annet enn, som det ble sagt nå, på fredag å begynne å jobbe med forslag som skulle fremmes og vedtas på tirsdag.

Den redegjørelsen finansministeren holdt, var jo en bestilling fra Stortinget. Det var ikke noe som finansministeren selv initierte overfor Stortinget. Derfor er mitt siste spørsmål: Når man ser tilbake på dette nå, er finansministeren enig i at man her har vært bakpå med å håndtere disse problemene, og at man kunne gjort dette på en bedre og mer forutsigbar måte enn vi endte med å gjøre i går?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:54:17]: For det første: Det er ikke riktig at Stortinget ikke har fått noen informasjon. Stortinget fikk en veldig omfattende redegjørelse ganske kort tid etter at Stortinget igjen var samlet – da hadde jeg en grundig redegjørelse der alt dette ble beskrevet og disse problemstillingene reist. Etter det har vi – ikke jeg, men våre folk i finanskomiteen – hatt kontakt med partiene her på Stortinget, og så er det formulert et vedtak som gir oss den politiske ryggdekningen vi trenger. Igjen: Det er regjeringen som skal fastsette retningslinjer, det er vi som skal ta ansvaret for utfor-

mingen av dette. Det er vi godt i gang med, og vi kommer til å komme med konkrete forslag ganske snart.

Til det at vi ikke har handlet: Vel, jeg mener vi faktisk har handlet ganske raskt i en situasjon der vi så at noe utviklet seg i en retning som vi ikke ønsket, og i stedet for å vente på fondsmelding og utredning har vi handlet i tide, slik at vi unngår utilsiktede virkninger. Egentlig er jeg ganske fornøyd med denne prosessen.

Presidenten [10:55:20]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:55:28]: I fjor høst, da vi hadde statsbudsjettet til behandling, foreslo Høyre å kutte i ordningen med gratis ferje. Det har vært en del framme i mediene allerede. Høyre foreslo å stoppe innføring av nedskrivning av studielån. Høyre foreslo å kutte kraftig i bredbåndssatsingen. Høyre foreslo å legge ned de 14 passkontorene som har blitt opprettet. Sånn kunne jeg fortsatt. Så skulle statsråden legge fram sitt budsjett på vegne av Arbeiderpartiet, og der lå alle Høyres kutt fra i fjor. Sånn var det der.

Vi gikk så inn i avgiftskapittelet og så på Høyres forslag fra i fjor. Høyre foreslo at man skulle innføre gjødselavgift. Arbeiderpartiet var en del av en regjering som argumenterte med at det kom til å føre til høyere kostnader for folk. Det ville øke matprisene, det var ikke effektivt, og det ville ikke få ned norske klimagassutslipp på noen god måte. Nå har det blitt Arbeiderpartiets politikk etter valget.

Høyre har kritisert Arbeiderpartiet og Senterpartiet gang etter gang, hele stortingsperioden, for at man ikke har økt avgiftene på drivstoff, men i fjor foreslo de også det. Bjørnar Skjæran, som statsråden kjenner godt, var en veldig aktiv talsperson for at det rammer sosialt skjevt hvis man øker avgiftene på drivstoff – det er vanskeligere for dem som ikke har mulighet til å ta trikk eller buss, det er vanskeligere for dem som bor rundt omkring i hele Norge. Derfor valgte Senterpartiet og Arbeiderpartiet sammen å holde avgiftene på drivstoff nede. Vi så at det ikke er alle i Norge som kan kjøpe seg ny bil, det er ikke alle i Norge som kan kutte ut å bruke bilen, men heller ta bussen. Likevel var det nå, da statsbudsjettet ble lagt fram, plutselig Arbeiderpartiets politikk.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor har Arbeiderpartiet i dette budsjettet på veldig mange områder kopiert det som var Høyres budsjettforslag i fjor?

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:57:25]: Vi har lagt fram det budsjettet vi mener er best for Norge for å trygge landet, for å trygge økonomien og for å trygge

velferden. I det budsjettet har vi også lagt fram en del omlegginger, f.eks. på skatteområdet, som jeg mener er helt i tråd med sosialdemokratisk tenking.

Det er riktig at drivstoffavgiftene har økt noe. For en gjennomsnittlig dieselbil som kjører en gjennomsnittlig lengde i året, er det 600 kr. Jeg sier ikke at det er et ubetydelig beløp i året, men det er 600 kr. Til gjengjeld har vi redusert elavgiften for en gjennomsnittlig bolig med 900 kr, og bor man i et rekkehus, er det 1 100 kr, så da går man allerede i overskudd. Hvis man har en inntekt på inntil 700 000 kr, får man 1 000 kr opp på det i redusert inntektsskatt. Vanlige folk med vanlige inntekter og vanlig dieselbil går i overskudd med vårt skatteopplegg, men det er en omlegging der man altså reduserer skatt på arbeid og reduserer skatten på strøm, og så er det noe økning på forurensende aktiviteter. Det er helt i tråd med det Arbeiderpartiet alltid har ment.

Når det gjelder gjødselavgiften, er det – igjen – ikke et forslag, det er en høring. Det er fordi vi har sett gode resultater av å sørge for at forurenser betaler, at det har en pris. Det gjør at man ser på andre måter å innrette aktiviteten på. 85 pst. av norske utslipp er enten skattlagt eller kvote. Landbruket er nå en av de få sektorene som ikke har noen som helst pris på sine utslipp. Vi har både et økende problem med utslipp av lystgass, som er en veldig kraftfull klimagass, og vi har problemer med overgjødning i bl.a. Oslofjorden og andre steder. Da vil vi sende på høring et forslag som har virket veldig bra i resten av økonomien, og se om det kanskje også kan virke bra innenfor denne sektoren av økonomien. Vi vil se på høringssvarene, se på resultatene og så fremme et forslag på en ryddig måte, dersom vi etter høringen mener at det fortsatt er en god idé. Det er vanskelig å skjønne at et tiltak som virker veldig bra alle andre steder, ikke skal kunne virke bra også i denne sektoren.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:59:33]: Jeg er ikke sikker på hvor mange timer statsråden har brukt på å sette seg inn i gjødselpolitikken. Det er viktig at man ikke sier noe feil til Stortinget, for at det er et veldig stort problem med overgjødning i Norge, tror jeg ikke statsråden har faglig belegg for – men jeg skal være litt romslig på det og gå tilbake til bilavgiftene.

I proposisjonen nå foreslår Arbeiderpartiet at man skal mer enn doble avgiftene på diesel. Det er det som ligger der, for det er en opptrappingsplan. Én ting er de avgiftene man skal øke i år, men man sier også at man skal trappe dem videre opp. Når man regner det ut – og regjeringen har også svart det til interesseorganisasjoner – er planen å øke det jevnt og trutt hvert eneste år, og at avgiftene skal øke med ca. 7 kr. I dag er dieselsavgiften på ca. 6 kroner og 50 øre. Det er klart at det teoretisk sikkert ikke er noe problem å øke med 7 kr, men i det virke-

lige liv er det et problem hvis man skal doble avgiftene på diesel. Det er et problem for dem som har den gamle dieselbilen.

Ser Arbeiderparti-statsråden at det er en utfordring at det store flertallet som har de eldste bilene, er dem som har minst penger, eller bekymrer det ikke Arbeiderparti-statsråden i det hele tatt at man bare skrur avgiftene opp for dem som tar vare på den gamle bilen sin, og så skal man gi skatteletter på andre områder?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:00:44]: Det hadde bekymret meg hvis det var det eneste vi gjorde, men det er ikke det eneste vi gjør. Det er riktig at vi øker avgiftene på diesel noe – altså 600 kr for en gjennomsnittlig bruk – og så reduserer vi skatten for en med vanlig inntekt med 1 000 kr, så da har man allerede gått i overskudd på det. Hvis man i tillegg har strømutgifter, får man redusert elavgift. Vi driver ikke og øker skattene for vanlige folk, vi reduserer faktisk de samlede skattene og avgiftene for vanlige folk, men vi vrir dem om, slik at de både er mer rettferdige og fremmer mer miljøvennlig adferd.

Jeg skal være forsiktig med å diskutere gjødseldetaljer med representanten Slagsvold Vedum, men det som i hvert fall er redegjort for i høringsnotatet, er at det er et problem at det kommer mye næringssalter ut i havet og vannet, bl.a. fordi det gjødsles, og at man kan få det ned med mer presisjonsgjødsling. Presisjonsgjødsling blir mer lønnsomt dersom det er en avgift på denne mineralgjødselen. I tillegg er det klart at økte kostnader vil kompenseres gjennom landbruksoppkjøret, så dette vil vri innsatsen i landbruket, ikke øke de samlede kostnadene eller redusere inntektene til bøndene.

Presidenten [11:02:02]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Stig Even Lillestøl (FrP) [11:02:19]: Mitt spørsmål går også til finansministeren.

Regjeringen har i statsbudsjettet sitt foreslått å heve kompensasjonsordningen for fiskeflåten med 140 mill. kr og utvide ordningen for å dekke fiske i fjerne farvann. Det gjør man i stedet for å fjerne en særnorsk CO₂-avgift for næringen som har flere negative konsekvenser.

I dag er det opptil flere millioner kroner å spare i året for norske sjøfarere ved å reise til Danmark eller Shetland for å fylle drivstoff, for i utlandet slipper de å betale denne avgiften. Klimapolitikken, som altså har til hensikt å redusere brenning av diesel, fungerer i praksis på en måte som gjør at man reiser lenger og slipper ut mer CO₂ totalt. Avgiften medfører også økte kostnader for bedrifter som må bruke tid, penger og mannskap på unødvendige omveier. I tillegg mister drivstoffleveran-

dører i Norge omsetning, noe som i verste fall kan gå ut over beredskapen vår, om de må legge ned driften. Jeg mener det er viktig for sikkerheten vår at vi lagrer og omsetter drivstoff i Norge.

Jeg skal også presisere at kompensasjonsordningen som gir penger tilbake til fiskeriflåten, kun dekker en liten andel av det de må betale inn i avgifter. Diesel som fylles i utlandet, er gjerne uten tilsatt biodrivstoff. For rederier virker avgiftene som et anker lenket til foten i møte med konkurranse fra utlendinger og landbasert transport. Når nærskipsfarten samtidig rammes av EUs kvotesystem, oppstår en dobbeltbeskatning på de samme CO₂-utslippene. Det er denne typen politikk som har gjort at over 65 pst. av skipene som opererer i norske farvann, nå har utenlandsk flagg.

Derfor lurer jeg på om finansministeren opplever at den særnorske avgiften virker etter sin hensikt, som er å øke velstanden for mennesker globalt ved å redusere CO₂-utslipp fra norske fartøy.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:04:10]: Representanten peker på et dilemma. Det er ingen tvil om at det at man betaler CO₂-avgift, bidrar til å redusere utslippene. De inntektene vi får ved å øke CO₂-avgiftene, har vi brukt til å redusere andre skatter og avgifter. Slik er det ikke samlet sett noen skatte- og avgiftsøkning, men en omlegging der det er mer skatt på forurensing og mindre skatt på f.eks. arbeid, og redusert elavgift. Så er det et problem, eller i hvert fall en utfordring, når det gjelder de virksomhetene som lett kan tanke og skaffe seg drivstoff i andre land, eller for den saks skyld flytte virksomheten til andre land. Der er det et reelt problem med karbonlekkasje. Det er også grunnen til at vi for de fiskeflåtene som opererer i fjerne farvann, nå har gått bort fra det opprinnelige forslaget, dempet utslagene veldig og laget et nytt system, nettopp for å redusere risikoen for karbonlekkasje. Det er et reelt problem, en vanskelig avveining, som jeg mener vi har tatt høyde for i det budsjettforslaget som nå er lagt fram.

Stig Even Lillestøl (FrP) [11:05:14]: Jeg registrerer at før valget kunne Arbeiderpartiet i flere fylker langs kysten skryte av at de nettopp hadde utsatt sitt eget forslag om å ta CO₂-avgift fra norske fiskebåter i såkalt utenriksfart. Det er riktig at regjeringen i statsbudsjettet for 2026 erkjenner problemet med karbonlekkasje som oppstår på grunn av avgiften. Da lurer jeg på om finansministeren tror at den beskjedne økningen i kompensasjonsordningen som er foreslått, vil stanse dette fenomenet med bunkring i utlandet.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:05:45]: Jeg er helt sikker på at det hjelper, og at det er viktig. Det er jo den kompensasjonsordningen som har vært det viktigste

virkemiddelet. Så jeg mener både lavere satser og kompensasjonsordning er effektive og treffsikre virkemidler. Så får vi følge utviklingen nøye. Men som jeg sier: Det er en avveining, for nå er det slik at 85 pst. av norske utslipp har en avgift. Det er det mest effektive virkemiddelet for å få ned utslippene.

Denne regjeringen og Arbeiderpartiet er i hvert fall bekymret for klimagassutslipp. Det er mulig det er mindre uro for det i Fremskrittspartiet, men vi er nødt til å ta det på alvor. Vi har en avtale – som også Fremskrittspartiet sluttet seg til da de var i regjering; de sluttet seg til Parisavtalen – som gjør at vi må få ned våre utslipp, og vi må redusere dem på billigst mulig måte. Det oppnår vi gjennom CO₂-prising. Så må vi ta hensyn til faren for karbonlekkasje, og det gjør vi gjennom dette budsjettforslaget.

Presidenten [11:06:34]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marthe Hammer (SV) [11:06:58]: Mitt spørsmål går også til finansministeren.

Det går godt her i Noreg, men det går ikkje godt for alle. Det har vore ein eventyrleg vekst i formuane i dette landet dei siste åra. Formuane til personlege eigarar av unoterte selskap har vakse langt meir enn norsk økonomi, og mens medianinntekta til vanlege folk har auka med knappe 3,8 pst., har likningsverdien for personleg eigde unoterte selskap auka med 156 pst. sidan 2011 – og endå meir om vi legg marknadsverdien til grunn.

Samtidig veks nesten 10 pst. av barna i Noreg opp i ein fattig familie. Det betyr at i gjennomsnitt to til tre elevar i kvart klasserom veks opp i ein familie med dårleg råd. Det gjeld derimot ikkje dei 300 barna av Noregs aller rikaste som Kapital for nokre veker sidan kunne informere om at sat på ein verdi på ikkje mindre enn 672 mrd. kr. I dag fekk vi tal frå Statistisk sentralbyrå som seier at endå fleire unge aleinebuande og einslege forsørgjarar enn før slit med å få endane til å møtast i Noreg. Det skjer altså samtidig med at dei rikaste i landet er blitt fleire.

Det er eit problem i Noreg i dag at forskjellane aukar – at dei aller, aller rikaste stikk frå. Dei superrike i Noreg har blitt så rike at det er vanskeleg å fatte. NRK kunne i vår melde at salet av Ferrari- og Lamborghini-bilar har auka parallelt med formuen til dei rikaste nordmennene. Dei tre rikaste har ein formue på 490 mrd. kr.

I ein slik situasjon, når denne ulikskapen eksisterer i Noreg, er det vårt ansvar som folkevalde å dele ressursane i samfunnet betre. Finansministeren har invitert til eit arbeid med ein skattekommisjon og til eit skatteforlik. Då er mitt spørsmål: Korleis tenkjer finansministeren at eit skatteforlik med høgresida vil sikre at ulikskapen i Noreg går ned og ikkje opp?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:09:04]: Først vil jeg bare si at jeg deler veldig bekymringen for økt ulikhet, og det er veldig sterke krefter i økonomien – både i Norge og globalt – som trekker i retning av at de som har mye, får mer, at de som har mye kapital, får stor avkastning, og at forskjeller øker. Derfor trenger vi politikk for å motvirke forskjeller. Det viktigste virkemiddelet er egentlig en sterk offentlig sektor som omfordeler mye, gjennom at vi trekker inn skatter og omfordeler dem gjennom både offentlige tjenester og ulike overføringsordninger, og vi trenger et progressivt skattesystem.

Regjeringen legger faktisk fram noen forslag i dette budsjettet der vi tetter skattehull, noe som helt klart har en omfordelende effekt, og de pengene vi får ved å øke den effektive beskatningen av noen av de mest velstående menneskene i Norge, deler vi ut i form av f.eks. lavere inntektsskatt og lavere elavgift for alle, og ikke minst er det til stor fordel for dem som har lavest inntekt.

Vi har invitert til et skatteforlik, og det er fordi jeg mener at det er lettere å få til store reformer dersom det er bred forankring for dem, spesielt i et oppsplittet politisk landskap. Jeg mener det er en fordel at det kan stå seg over tid. Hvor lett det blir å få til et skatteforlik, er det ikke mulig å si noe sikkert om i dag, men jeg mener at det er verdt et forsøk og viktig å prøve, og at vi alle har et ansvar for det.

Jeg vil også si – selv om man alltid bør være forsiktig med å trekke for mange historiske paralleller – at i det siste skatteforliket jeg var med på, i 2005, fikk vi innført utbytteskatt. Det var en viktig omfordelende skatt som da kom på plass. Det skatteforliket jeg så vidt var borti, var i 1992, og da fikk vi tettet veldig mange skattehull og økt den effektive beskatningen av inntekter. Vi har altså før fått til skatteforlik med høyresiden som har bidratt til et mer effektivt og mer rettferdig skattesystem. Om vi får det til igjen, vet jeg ikke, men jeg er i hvert fall villig til å forsøke.

Marthe Hammer (SV) [11:11:04]: Eg er glad for å høyre at finansministeren langt på veg deler vår verkelegheitsforståing om ulikskap, men det er samtidig urovekkjande at eit sosialdemokratisk parti er så lite oppteke av å gjere noko med det. Det er eit faktum at når store formuar blir samla på færre hender, blir velferda stramma inn. Eg ser ikkje noko anna enn at det blir varsla kutt i svært mange kommunar med det statsbudsjettet som Arbeidarpartiet nettopp har lagt fram, og at det blir varsla at det må prioriterast stramt.

Denne hausten har vi sett at foreldre med barn i barnehage organiserer seg i foreldreopprøret for betre bemanning i barnehagen, fordi dei opplever at barna går klissvåte ute om vinteren fordi det ikkje er nok folk på

jobb. Dette er ei bemanningskrise som norsk velferd står i, og det trengst meir pengar.

Difor lurar eg på korleis finansministeren ser for seg at det i eit skatteforlik med Høgre og Framstegspartiet er mogleg å få til meir pengar til velferd og omfordeling.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:12:10]: Et skatteforlik kan ha veldig mange ulike former, og jeg synes det er litt tidlig å si hva slags skatteforlik det skal bli. Det kan være et forlik om systemendringer, slik vi på mange måter hadde i 2005, da vi avskaffet det som het delingsmodellen, som var et komplisert system for hvordan man skulle skattlegge næringsinntekt og personinntekt, og innførte det som kalles fritak og aksjonærmodellen, og altså utbytteskatt. Det var et forlik som handlet mindre om skattenivå og mer om skattesystem, og jeg mener at hovedtrekkene i det har virket godt siden 2005. I 1992 var det en annen type forlik. Det var egentlig å bredde grunnlagene og redusere satsene, og det er faktisk hovedelementer derfra som fortsatt gjelder i det norske skattesystemet.

Om det skal være en systemendring eller en skatte-skiftereform, er for tidlig å si, men jeg mener det er en fordel dersom vi kan få med oss høyrepartiene på noe som kan stå seg over flere stortingsperioder. Vi kan fortsatt være uenige om f.eks. skattenivå, og helt sikkert også om noen satser, avhengig av hvor bredt dette forliket blir, men jeg mener det er et forsøk verdt, og det er det som er hovedbudskapet mitt i dag.

Marthe Hammer (SV) [11:13:18]: Dei siste dagane har det handla mykje om oljefondet og teknologisel-skap, men det er ikkje berre innanfor oljefondet debatten rundt store verdiar i teknologisel-skap er viktig å ta. Det gjeld like mykje innanfor skatt. Vi har i dag teknologisel-skap som er verdsmeistarar i å ikkje betale skatt til samfunna dei hentar ressursane frå eller verkar i. Vi har i tillegg bankane i Noreg, som for berre eit par veker sidan kunne vise til rekordoverskot, og som har skodd seg svært godt på at folk har slite med auka renter. I tillegg har vi vårt eige vesle skatteparadis av ei reiar-nær-ing her i Noreg som ikkje skattar. Samtidig slit Kom-mune-Noreg med å få budsjetta sine til å gå opp. Kom-mune-Noreg gjekk 4 mrd. kr i minus i fjor, og kommu-nepolitikarane har store problem no om dagen.

Mitt spørsmål til finansministeren og Arbeidarpar-tiet er: Korleis skal eit skatteforlik med eit frose skatteni-vå sikre at dei sektorane som i dag ikkje blir skattlagde, eller ikkje blir skattlagde så mykje, bidreg meir, slik som bankar, teknologigigantane og reiar-nær-inga?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:14:22]: For det første mener jeg det er mulig å få til forlik som også bidrar til en mer rettferdig fordeling, men igjen: Det gjenstår å se

om vi kan få til det. I mellomtiden kommer denne re-gjeringen til å fremme forslag som bidrar til et mer rettferdig skattesystem. Det har vi gjort i det forslaget som ligger i Stortinget nå. Der har vi bl.a. foreslått å avskaffe det som heter flertrinnsmodellen i eiendomssektoren, som har vært et svært skattehull. Noen av de mest velstående menneskene i Norge har kommet unna med ingen gevinstbeskatning av gevinster i eiendomssektoren. Det foreslår vi nå å få tettet. For det andre har vi foreslått å fjerne en adgang banker har hatt til å ha doble rentefradrag, både i Norge og i utlandet. Det foreslår vi å få tettet. Det er også et par andre skattehull vi vil gjøre noe med. Dette er store og viktige endringer som gjør at vi får mer penger fra banker og fra noen av dem som har de største inntektene i landet vårt, og så bruker vi de pengene på rettferdig fordeling – reduserte skatter for dem med vanlige inntekter. Dette gjør vi, og vi kan gjøre mer av det i framtiden – helst med brede forlik, men alternativt kan vi gjøre det med mindre flertall her i Stortinget.

Marthe Hammer (SV) [11:15:38]: Eg trur ikkje fi-nansministeren forstår alvoret i situasjonen, og at vi ikkje har noko anna val enn å skaffe meir pengar for å sikre folka som jobbar i barnehage, skule og sjukehus, i åra framover. Eg er bekymra for at skatteløftet til Arbei-darpartiet i realiteten er eit løfte om sakte å leggje ned velferdsstaten og å ikkje gjere nok for å få ned ulikska-pen.

Finansministeren svarte tidlegare i denne ordveks-linga at ein ønskjer seg ein sterk offentleg sektor, men li-kevel er ein mest oppteken av å gå til val på eit skattenivå som er på same nivå, og å inngå eit skatteforlik. Eg mei-ner at i den historieforteljinga om tidlegare skatteforlik som finansministeren snakka om, er det primært eitt parti som har vore lojal til dei skatteforlika – det er Ar-beidarpartiet, ikkje høgresida. Idet høgresida kjem til makta, ser vi at dei ikkje held seg til skatteforlik i det hei-le. Det første Erna Solberg og Siv Jensen gjorde då dei fekk makta i 2013, var å ikkje halde seg til det skatteforli-ke.

Kva er det som gjer at finansministeren denne gon-gen – med eit rekordstort Framstegspartiet – trur at hø-gresida vil vere lojale til eit skatteforlik?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:16:50]: Helt sikker er man jo aldri i livet, men man bygger sine beslutninger på erfaringer. Jeg har vært med på å inngå forlik med høyrepartier før, bl.a. to forlik når det gjelder pensjon, og de står seg som bare det, alle er lojale mot dem. Jeg har observert og deltatt i tre skatteforlik. To av dem står seg som bare det – de fra 1992 og 2005. Det fra 2015 kjenner jeg ikke så godt til, men jeg forstår at man ikke har fulgt det opp slik man skulle. Det blir fem forlik til

sammen, og fire av dem står seg. Da er det verdt å prøve en gang til og satse på at det kommer til å gå strålende denne gangen også.

Presidenten [11:17:30]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [11:17:46]: En av de største utfordringene vi står overfor, er nettopp de lave fødselstallene. Det skal virkelig ikke være sann at vi som politikere skal løpe rundt og nøde folk til å få flere barn, det må de strengt tatt få finne ut av selv. Samtidig viser det seg at mange ønsker seg flere barn enn det de faktisk får, og da må det jo være vår oppgave som politikere å gjøre alt vi kan for å fjerne de økonomiske og strukturelle barrierene som hindrer folk i å realisere sine familiedrømmer.

Denne regjeringen gjør jo det stikk motsatte. Da snakker vi om dypt usosiale kutt i foreldrebetalingen, i sosialhjelpen og i støtten til enslige forsørgere. Regjeringens kutt i engangsstønadene på over 30 000 kr vil ramme familier, mødre – ja, unge mødre, som ofte har sårbar økonomi. Samtidig har halvparten av barnefamilier fått dårligere råd, ifølge Frelsesarmeens fattigdomsbarometer, og da hjelper det veldig lite med 320 kr ekstra i studiestøtte. Lavere priser for SFO og barnehage hjelper jo heller ikke dem med dårlig økonomi, for de har allerede krav på gratis kjernetid.

Hvorfor kuttes det i økonomien for mor i barnets første leveår, når trygg økonomi er så avgjørende med tanke på å gi barnet en bedre start på livet? Det forstår jeg virkelig ikke. Vi vet også at dårlig økonomi fortsatt er en av grunnene til at mange unge kvinner velger abort. Mener finansministeren at det er riktig å kutte i støtteordninger for småbarnsfamilier, samtidig som fødselstallene faller og stadig flere unge oppgir økonomi som grunn til å utsette å få barn?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:19:39]: Jeg mener at det er viktig å bedre de økonomiske vilkårene for barnefamilier, og derfor er jeg veldig stolt av at jeg er med i en regjering, og et flertall på Stortinget, som har gjort det over flere år. Det er altså ikke mange år siden maksprisen i barnehagen var dobbelt så høy som barnetrygden. Nå er barnetrygden nesten dobbelt så høy som maksprisen, og det er et formidabelt løft som sier noe om hvor mye det satses på barnefamilier, både ved å redusere maksprisen og ved å øke barnetrygden. Det er billigere SFO, og det er mange andre satsinger som kommer barnefamilier til gode.

Jeg tror vi alle skal være litt ydmyke med hensyn til følgende: Fra rundt slutten av 1980-tallet og fram til 2010 var trenden i Norge at vi hadde høye og til dels økende fødselsrater, i takt med at det også da ble bedrin-

ger for barnefamilier. Etter 2010 har trenden vært nedadgående, på tross av at det også siden 2010 har vært økte og bedre økonomiske støtteordninger for barnefamilier. Så det er helt åpenbart at det er et mye mer komplisert spørsmål enn bare størrelsen på barnetrygden, eller størrelsen på barnehageprisen, som avgjør hvor mange barn folk får.

Jeg mener det er riktig at vi har en diskusjon og er åpne for å tenke på hvordan vi skal gjøre noe med det, men hadde det vært så enkelt som bare å styrke barnefamiliens økonomi, skulle jo barnefødslene ha fortsatt oppover etter 2010. Det har de altså ikke gjort, så det er åpenbart et mer komplisert spørsmål enn som så.

Igien: En del av det som omtales som kutt, er ikke kutt. Det som gjøres med sosialhjelpen, er ikke et kutt. Man øker de veiledende satsene for å ta hensyn til at barnetrygden legges inn, så det er ingen kutt der. Når det gjelder overgangsstønadene, mener vi altså at det er riktig, ikke minst fordi det kan være et hinder for integrering. 40 pst. av dem som får dette, har innvandrerbakgrunn. Vi mener at det ikke skal være en egen ordning som bygger på ideen om at enslige forsørgere ikke kan være i jobb eller i utdanning. Så dette er ordninger vi nå foreslår endret.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [11:21:55]: Om finansministeren kaller dette kutt eller reduksjon, eller hvilket annet ord han velger, oppleves det helt likt av dem som rammes av det, og det oppleves dramatisk for dem det gjelder.

Når regjeringen foreslår et sånt kutt i engangsstønadene, får det dramatiske konsekvenser for nybakte familier, og da må det i alle fall bygge på korrekt bruk av fakta. Regjeringen viser til SIFOs referansebudsjett, som sier at familiene trenger 57 000 kr i etableringskostnader, men ifølge prosjektlederen i SIFO forutsetter dette budsjettet god helse, en etablert husholdning og at man allerede har mye utstyr fra før av. Forskerne bak tallene mener selv at regjeringen bruker beregningene feil, for én ting er utstyr til barnet – vogn, bleier osv. – men hva med bolig, strøm og felles husholdningsutgifter? De er holdt helt utenfor regnestykket som statsråden baserer kuttet på.

Kan statsråden klargjøre hvorfor regjeringen foreslår et kutt i engangsstønadene på et grunnlag som SIFO selv advarer mot å bruke som fasit?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:23:05]: Det er egentlig to grunner til at vi gjør det. Den ene er det som er det overordnede i dette budsjettet, at vi er nødt til å gjøre noen prioriteringer. Det er noen områder som får mindre fordi det er ekstremt viktig for oss å ha penger til å øke kommuneøkonomien, mer penger til helse, mer penger til Forsvaret og mer penger til Ukraina og andre

viktige formål. Da er det en del områder som enten ikke får mer, eller som faktisk også får mindre.

Det andre er at vi mener engangsstønaden bør ligge på et nivå som speiler merutgiftene ved å få et barn. Baser på den informasjonen vi har, og det som står i budsjettforslaget, er det ikke 93 000 kr, som jeg tror det er i dag, men i underkant av 60 000 kr, og derfor setter vi den ned nå. Jeg mener det er til 60 000 kr – det er i hvert fall litt i overkant av SIFOs anslag for merkostnader ved å ha barn.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [11:23:54]: Det er tydelig at vi har nokså ulik forståelse av hva engangsstønaden er, og hva den betyr for dem som faktisk trenger den. Selv om engangsstønadens opprinnelige funksjon var å dekke engangsutgifter ved å få barn, er den i dag i praksis en erstatning for bortfallet av foreldrepenger.

Unge som ikke har rukket å etablere seg i arbeidslivet, skal nå kun få 60 000 kr, mens etablerte foreldre kan få opptil 700 000 kr i foreldrepenger – 60 000 kr mot 700 000 kr. Det er jo dypt urettferdig og direkte usosialt å la foreldre og barn få så ulike utgangspunkt for familielivet. Så vidt jeg vet, er det lenge siden statsråden selv fikk barn, men å få en baby i dag koster mer enn 60 000 kr.

Mitt spørsmål er: Hvorfor vil denne regjeringen gjøre det vanskeligere å få barn når man er ung, og hva vil egentlig regjeringen gjøre med de lave fødselstallene?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:24:56]: Jeg tror at det å skape enda mer trygghet for barnefamilier er det viktigste vi kan gjøre for å gjøre det lettere for flere unge å få flere barn. Det handler om alt vi har gjort på barnehager, på barnetrygd og på SFO, og det handler også om det som går langt utover det som normalt forbindes med familiepolitikk, f.eks. arbeid, det at folk kan være trygge på at de har jobb, og at de har en trygg jobb og et velorganisert arbeidsliv. Også bolig er helt avgjørende for at unge skal ha den tryggheten de burde ha.

Jeg mener at det denne regjeringen gjør for både å holde orden i økonomien, holde arbeidsløsheten lav og bidra til at folk får økt kjøpekraft og at lønningene vokser mer enn prisene, har betydning for familier, som da får mer å rutte med, selv om det ikke er et familiepolitisk virkemiddel. Så mener jeg det er en kjempeutfordring, som vi også har tiltak for i dette budsjettet, å få opp boligbyggingen. Det er gjerne slik at når man får barn – og det er riktig at det er en stund siden jeg fikk det, heldigvis, vil jeg si – er man ofte i etableringsfasen, når man også trenger å etablere seg med bolig, og derfor er økt boligbygging en del av tiltakene for barnefamilier.

Presidenten [11:26:10]: Da er den muntlige spørretimen over, og vi går videre til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:26:16]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:26:17]: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmålene 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 og 8, fra henholdsvis representantene Frank Edvard Sve, Kristian August Eilertsen, Margret Hagerup, Julia Brännström Nordtug, Kjersti Toppe, Bjørn Larsen, Erlend Svardal Bøe og Stig Atle Abrahamsen til helse- og omsorgsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9, fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren, er overført til fiskeri- og havministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 13, fra representanten Hanne Beate Stenvaag til kommunal- og distriktsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Geir Jørgensen til digitaliserings- og forvaltningsministeren, vil bli besvart av energiministeren på vegne av digitaliserings- og forvaltningsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 17, fra representanten Mahmoud Farahmand til justis- og beredskapsministeren, er trukket.

Spørsmål 1

Fra representanten Frank Edvard Sve til helse- og omsorgsministeren:

«Den økonomiske situasjonen for Helse Møre og Romsdal er mildt sagt vanskeleg og framstår totalt ute av kontroll. Dette er svært alvorleg for helse- og sjukehusstenestene til befolkninga i heile Møre og Romsdal, der som utbyggingskostnadene og underskotet i drifta skal dekkast inn gjennom å kutte i legar, sjukepleiarar og andre sjukehusstilsette.

Kva har statsråden tenkt å gjere for å sikre forsvarlege helse- og sjukehusstenester i fylket vårt, utan at dette skal gå ut over dei tilsette ved sjukehusa?»

Spørsmål 2

Fra representanten Kristian August Eilertsen til helse- og omsorgsministeren:

«En kartlegging fra NTB viser at 18 av 53 akuttssykehus mangler leger med spesialisert kompetanse innen sykdommer og helseproblemer hos eldre (geriatri). Flere distriktssykehus har ingen eller kun én geriater, til tross for Stortingets vedtak i 2018 om at alle akuttssyke-

hus skal ha geriatriisk kompetanse. Samtidig øker antallet eldre kraftig, og fagmiljøene advarer om at dagens mangel går ut over kvaliteten på behandlingen. Tidvis drives mange avdelinger ved sykehusene som et sykehjem, uten at sykehuset har kompetanse innenfor eldreomsorg og demens. Regjeringen har varslet planer for helsepersonell, men resultatene lar vente på seg. Mangelen på planer er ikke problemet, men mangelen på tiltak og handlekraft.

Hvordan vil statsråden sikre geriatriisk kompetanse ved alle akuttstusykehus i Norge, særlig i distriktene, og sørge for at eldre pasienter får et likeverdig behandlingstilbud i hele landet?»

Spørsmål 3

Fra representanten Margret Hagerup til helse- og omsorgsministeren:

«Før valget lovet helse- og omsorgsministeren i VG et krafttak for kvinnehelse, med løfter om økt forskning, kortere ventetider for kvinner med endometriose, utvidet kreftscreening og bedre tilbud ved overgangsplager. Mange kvinner opplevde dette som et viktig og lenge etterlengtet løfte om at deres helseutfordringer endelig skulle tas på alvor.

Kan statsråden redegjøre for hvilke konkrete tiltak som nå er satt i gang for å oppfylle disse løftene?»

Spørsmål 4

Fra representanten Julia Brännström Nordtug til helse- og omsorgsministeren:

«Over 800 000 personer har helseforsikring i Norge, og under Arbeiderparti-regjeringen har antallet økt med hele 200 000 personer, ifølge Finans Norge. Dette kan tolkes som et uttrykk for den tillit folk har til å få helsehjelp fra det offentlige når behovet oppstår.

Hva tror statsråden at budsjettforslaget Arbeiderparti-regjeringen har fremlagt for sykehusene, vil medføre flere eller færre personer med privat helseforsikring?»

Spørsmål 5

Fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren:

«Statsråden har vore og besøkt sjukehusa i Helse Førde. Til Nationen ber statsråden folket om å puste med magen, og seier at han ikkje vil vera nokon museumsvoktar over lokalsjukehusa. Statsråden uttalar også

at det er betre at beslutninga om lokalsjukehusa si framtid vert tatt i Sogn og Fjordane enn av folk i Oslo.

Meiner statsråden at lokalsjukehusa er som museum, ser ikkje statsråden at det i denne saka er betre at statsråden i Oslo parkerer forslaga no, og meiner statsråden at å miste ortopedi og barsel er utvikling?»

Spørsmål 6

Fra representanten Bjørn Larsen til helse- og omsorgsministeren:

«I foretaksmøte 4. juli 2025 følte statsråden et behov for å være tydelig overfor Helse Nord med hensyn til funksjonsfordelingen ved Helgelandssykehuset. Statsråden presiserte opprettelse av en intermediær sengepost i Mosjøen, og at denne burde være på plass i løpet av året. Dette bekreftet også statsråden i Mosjøen 19. juni. Jeg forstår nå at dette er utsatt til 1. kvartal 2026. De ansatte er ivrige og ønsker å snarest komme i gang for å oppfylle statsrådets løfter.

Hvordan følges dette opp, slik at dette er på plass senest 31. mars?»

Spørsmål 7

Fra representanten Erlend Svandal Bøe til helse- og omsorgsministeren:

«Høyre innførte pakkeforløpene for kreft for å sikre at pasientene skulle få rask og helhetlig hjelp. Det er et mål om at 70 pst. av pakkeforløpene for kreft skal gjennomføres innen standard forløpstid. Oppnåelsen for pakkeforløpene er for første gang nede i 60 pst. Det betyr at stadig flere kreftsyke ikke får nødvendig helsehjelp, når de skal ha det. Pakkeforløpene for kreft skal gi forutsigbarhet og trygghet, ikke usikkerhet.

Hva mener statsråden er grunnen til at tallene er historisk lave under Arbeiderparti-regjeringen?»

Spørsmål 8

Fra representanten Stig Atle Abrahamsen til helse- og omsorgsministeren:

«Siden regjeringen Støre tiltrådte, har man brukt 1,4 mrd. kr mer av offentlige midler på tannhelse, samtidig har etterslepet på behandling innen tannhelse økt med over 42 000 personer, og mange eldre og pleietrengende får ikke behandling innen rimelig tid.

Mener statsråden at man har prioritert rett innenfor tannhelse?»

Presidenten [11:26:43]: Disse spørsmålene er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 9

Presidenten [11:27:32]: Dette spørsmålet, fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren, er overført til fiskeri- og havministeren som rette vedkommende.

Bård Hoksrud (FrP) [11:27:46]: «Kan statsråden redegjøre for hvorfor regjeringen har holdt tilbake informasjon om at prosjektet Stad skipstunnel var stoppet og Kystverket instruert om å stanse videre forhandlinger med tilbyderne i prosjektet om mulige kostnadsreduksjoner, samtidig som Arbeiderpartiets representanter reiste langs kysten og lovet bygging av tunnelen i valgkampen?»

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:28:11]: Regjeringen valgte å ikke igangsette forhandlinger med tilbyderne om Stad skipstunnel fordi tilbudene lå langt over kostnadsrammen som Stortinget har fastsatt. Kystverket vurderte at det ikke var mulig å forhandle ned prisen til et nivå i nærheten av den vedtatte kostnadsrammen. Den vurderingen mener jeg fortsatt er riktig. De store kostnadsøkningene betydde at saken måtte tilbake til Stortinget for ny behandling. Første mulighet for det var i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.

Regjeringen har fulgt opp prosjektet Stad skipstunnel i tråd med hva som tidligere er varslet til Stortinget. I statsbudsjettet for 2025 viste vi til at regjeringen ville komme tilbake til Stortinget dersom det ikke kom inn pristilbud innenfor den vedtatte kostnadsrammen. Det ble også opplyst om at Stortingets kostnadsramme var lavere enn tallene som kom fram fra den siste kostnads- og usikkerhetsanalysen til Kystverket.

I statsbudsjettet for 2026 er det vist til at Kystverket vurderer at kostnadsrammen må økes til 9 400 mill. kr dersom prosjektet skal videreføres med realistiske budsjettammer. Dette innebærer nesten en fordobling av Stortingets kostnadsramme. Regjeringen har på denne bakgrunnen vurdert at det ikke er realistisk å gjennomføre prosjektet innenfor den vedtatte kostnadsrammen. Vi kan heller ikke se at nytten av prosjektet kan forsvare de høye kostnadene.

Regjeringen følger nå opp stortingsvedtaket fra trontaledebatten om å ferdigstille forhandlingene med tilbyderne samt arbeide for å finne kostnadsreducerende tiltak. Jeg tar sikte på å legge fram resultatet av dette arbeidet for Stortinget så snart som mulig, men tidligst i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2026.

Bård Hoksrud (FrP) [11:30:00]: Jeg hører bortforklaringene fra statsråden, og jeg har lyst til å utfordre statsråden på hvordan man kan forklare at Arbeider-

partiets representanter reiste rundt og lovet bygging av Stad skipstunnel samtidig som regjeringen allerede hadde besluttet å stoppe prosjektet. Jeg skjønner at regjeringen ikke forteller hva som kommer i budsjettet, før det kommer, men med alle de positive lekkasjene som kom før valget, ser ikke statsråden at mange velgere på Vestlandet opplever at statsråden og regjeringen i beste fall framstår som uredelige, og i verste fall kanskje som noen som ikke farer med sannheter? Det er faktisk sånn at kanskje 10 000–20 000 stemmer i noen fylker kunne betydd at vi hadde hatt et helt annet flertall – hvis Arbeiderpartiet hadde vært redelig og fortalt at man altså ikke ville sørge for å gå videre med Stad skips-tunnel.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:30:53]: Det er helt vanlig og tradisjon for at det som tilhører statsbudsjettet, som oftest kommuniseres i forbindelse med framleggelse av statsbudsjettet. Vi mener bestemt at dette er en sak som hører hjemme innenfor de ordinære budsjettprosessene. På samme måte som med andre budsjettsaker har vi lagt fram vårt forslag til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.

Jeg vil også poengtere at vi jo har varslet at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget dersom pristilbudet ville overstige Stortingets kostnadsramme, og det ble også gjort kjent at tilbudene som kom inn 10. juni, lå over den vedtatte kostnadsrammen.

Så dette er helt i henhold til vanlige budsjettprosesser – at man legger fram helheten i budsjettet i forbindelse med budsjettframleggelsen.

Bård Hoksrud (FrP) [11:31:41]: Sånn jeg oppfatter det, var det deler av dokumentene fra Kystverket som man valgte å ikke legge fram da det ble etterspurt fra aktører osv. Det hadde vært interessant om statsråden kunne si noe om det.

Så skjønner jeg hvordan budsjettarbeidet fungerer, men det er jo påfallende at man gjennom hele valgkampen har kommet med den ene lekkasjen etter den andre om alle de gode sakene, mens man her plutselig har valgt stikk motsatt strategi, selvfølgelig, fordi det sannsynligvis ville betydd noe med tanke på velgerne som stemte på Arbeiderpartiet ved valget. De ville kanskje ikke stemt på Arbeiderpartiet hvis man hadde visst hva Arbeiderpartiet gjorde.

Dette er et prosjekt som har bred støtte. Stortinget har allerede gitt tydelige føringer gjennom anmodningsvedtak nå, og da må statsråden forsikre oss om at hun skal følge opp i tråd med de vedtakene som Stortinget har fattet. Hun sier at man skal komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett, men det kunne vel være mulig å gjøre dette enda raskere, sånn at Stortinget enda raskere kunne tatt stilling til det og sett på alle konsekvensene

av dette prosjektet og hvordan man kan få ned kostnadene.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:32:46]: Jeg vil gjenta at jeg tror det er helt vanlig – og vi kan også gå tilbake til da representantens parti var i regjering – at man legger fram helheten, og at flere av sakene kom i forbindelse med framleggelse av statsbudsjett. Så har man noen lekkasjer, og det hører også med og er veldig vanlig i en valgkamp at man har noen positive saker man tar ut.

Når det er sagt, er dette et prosjekt som har doblet seg i pris – 9,4 mrd. kr er det siste. Det er helt riktig at vi skal følge opp Stortingets vedtak, men det å gjøre det kjappere og raskere og samtidig klare å få det ned på den kostnadsrammen som Stortinget opprinnelig har satt, på 5,3 mrd. kr, vurderer vi som svært vanskelig. Kystverket var også veldig tydelig på at det å klare å få det ned og innenfor den kostnadsrammen som Stortinget har gjort vedtak om, er omtrent umulig.

Så får vi se hva forhandlingene viser. Jeg skal ikke stå her og forskuttere utfallet av det. Det kan jo være mulig å håpe på det, men som sagt: De vurderingene som ligger til grunn, er at det ikke er mulig å komme innenfor den kostnadsrammen som lå i Stortingets vedtak.

Spørsmål 10

Tom Staahle (FrP) [11:33:55]: «Hovedbanen er Norges eldste jernbanestrekning, den er 67,8 km lang og ble åpnet i 1854. I dag omtales strekningen som R13/R13X. I perioden 2019–2025 har punktligheten på strekningen ifølge Bane NOR falt fra 93,5 til 88,3 pst. Et tog er punktlig hvis det er mindre enn 4 minutter forsinket ved ankomst endestasjon. Pendlere har i flere år etterlyst dobbeltspor og tiltak for å bedre situasjonen på strekningen.

Når kan reisende på R13 forvente at kapasiteten øker og punktligheten blir bedre?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:34:36]: Hovedbanen er en viktig strekning på jernbanenettet, og det gjøres mye for å bedre punktlighet og kapasitet. Regjeringens viktigste prioriteringer for jernbane ser man i Nasjonal transportplan 2025–2036, og det er å øke bevilgningene til drift, vedlikehold og fornying for å redusere antallet innstillinger, øke punktligheten og gi et bedre tilbud til dem som bruker toget.

I NTP la regjeringen også enkelte prinsipper til grunn for innsatsen til vedlikehold og fornying, bl.a. at innsatsen skal prioriteres tydeligere mot de strekningene hvor trafikken er størst, og hvor konsekvensene av feil er størst. Regjeringen har foreslått en bevilgning på

7,5 mrd. kr til drift og vedlikehold og 7,9 mrd. kr til fornying og mindre investeringer i statsbudsjettet for 2026.

På bakgrunn av dette har Bane NOR gjennomført en rekke vedlikeholds- og fornyingstiltak på Hovedbanen i 2025, og det er planlagt flere viktige arbeid i høst, bl.a. fornyelse av kontaktledning, spor og sporveksler. Dette arbeidet vil bidra til færre stoppende feil og bedre punktlighet.

Integrering av tilbringertjenesten, populært kalt Flytoget, i 2028 vil gi flere avganger og vesentlig økt transportkapasitet på strekningen Oslo S–Lillestrøm. Videre er det planlagt flere større investeringer, såkalte effektpakker, for å gi tilbudsforbedringer som også vil komme togtrafikken på Hovedbanen til gode, herunder det som er omtalt som effektpakken Bedre lokal- og regiontilbud på Østlandet, som skal gi flere avganger og kortere reisetid for mange reiserelasjoner på hele Østlandet.

På lengre sikt er også effektpakken Utvikling av Hovedbanen Nord prioritert for oppstart i andre seksårsperiode i NTP, som innebærer flere investeringer, og som i sum vil gi plass til flere gods- og persontog.

Tom Staahle (FrP) [11:36:43]: Jeg er glad for at samferdselsministeren mener at Hovedbanen er viktig. For dem som reiser på Hovedbanen, er det spøkefullt sagt at det ikke er gravd på Hovedbanen siden 1854. Det er i hvert fall den opplevelsen mange som reiser med Hovedbanen, har.

Så er det dette med å få høyere punktlighet. Jeg håper statsråden deler min oppfatning om at når folk stiller seg opp på en perrong og venter på et tog, er det med en forventning om at toget kommer. Da jeg sjekket forholdene for R13, spurte jeg Bane NOR om kansellering og innstilte tog var med i statistikken for punktlighet. Stor var overraskelsen da svaret var nei. Et par dager etterpå kommer det en sak på NTB, hvor vi kan lese at Vy så langt i år har innstilt over 32 000 tog på grunn av planlagt arbeid, uten at det har påvirket statistikken for punktlighet og regularitet.

Det er vel egentlig slik at det er tog som opprinnelig er satt opp i rutetabellen, folk forholder seg til når de stiller seg opp på perrongen og venter. Da lurte jeg på om statsråden er enig i at dette rett og slett er triksing med tall, og om statsråden mener at det inngir tillit til jernbanen og Bane NORs håndtering av punktlighetsstatistikken.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:38:00]: Det aller, aller viktigste vi jobber med i min sektor med tanke på jernbane, er å få toget til å komme og gå når det skal. Vi er enig i at vi har et stykke arbeid å gjøre for å komme opp på et akseptabelt nivå. Punktligheten for 2024 var et godt stykke unna punktlighetsmålet på 90 pst. Hittil i

år ser det noe bedre ut, men vi er fortsatt et lite stykke unna det som er punktlighetsmålet, som jeg oppfatter at et samlet storting har sluttet seg til. Vi mener at den oppskriften som skal til for å løse dette, er å bruke penger på drift, vedlikehold og fornying og få eksisterende infrastruktur til å levere bedre.

Den måten vi måler dette på, er ikke noe nytt. Slik har det vært målt over tid, også under foregående regjering og foregående statsråd fra Fremskrittspartiet. Vi trikser ikke med tall, men det som selvfølgelig er viktig å si, er at det ikke er oppsiktsvekkende at vi må bruke tid i sporet for å få jernbanen til å fungere bedre. Det er en del av oppskriften.

Tom Staahle (FrP) [11:39:01]: Ambisjonen fra regjeringen og partiene på venstresiden er at folk skal bruke kollektivtransport. I det ligger det en målsetting om å redusere bilbruk og at folk skal bruke buss og tog. I Oslo og Akershus er det mer enn 1,5 million mennesker, og antallet trafikkbegivelser over fylkesgrensene er mange, og mange går med tog. Om ambisjonen er at folk skal bruke tog, er det ikke da slik at dette også må følges opp med konkrete investeringer? Det er jo mangelen på investeringer over tid som har resultert i at vi mangler punktlighet i dag, og at folk opplever at togene ikke går. Er det ikke et tankekors for statsråden at det fortsatt er sporveksler og teknologi fra en helt annen tidsalder, og utstyrmangel, som håndterer togtrafikken på det sentrale Østlandet, og som gjør at folk står som kveg i de togvognene som kanskje – eller kanskje ikke – dukker opp på en perrong nær deg?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:39:52]: Jeg vil advare mot å fortegne bildet av norsk jernbane. Det er utfordringer, det er helt åpenbart. Det er ikke oppsiktsvekkende for meg, for det er nettopp det som er bakgrunnen for at vi nå bevilger betydelig mer penger til drifts-, vedlikeholds- og fornyingsarbeid. Det er nettopp det som skal til for å bytte ut gamle sporveksler, gamle kontaktledningsanlegg og alt det representanten beskriver. Det er vi helt innforstått med at må til.

Så har vi gjort helt konkrete tiltak, som Fremskrittspartiet har vært imot, nemlig å integrere flytogtilbudet slik at vi får tatt ut kapasiteten for langt flere togpassasjerer og pendlere i denne regionen, istedenfor å opprettholde det som kan omtales som et mer eksklusivt tilbud for færre passasjerer. Man må gjøre konkret handling for å få resultater, og der er i hvert fall vi på plass.

Spørsmål 11

Geir Inge Lien (Sp) [11:40:50]: Steinberg stasjon i Drammen kommune vil etter nyttår få eit sterkt svekt

tilbud samanlikna med i dag. Dei siste åra er det gjort vesentlege investeringar på stasjonen, og han er no ein viktig del av nerven i lokaltrafikken i regionen, og eg spør:

«Vil statsråden sikre fremtiden til Steinberg stasjon ved at dagens togtilbud ikke reduseres slik som Bane Nor har foreslått, og videre ved utbygging av økt parkeringskapasitet for de reisende?»

Presidenten [11:41:33]: Presidenten vil minne om at spørsmålet er det som står skrevet ned.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:41:39]: Bane NOR er etter jernbaneregelverket ansvarlig for å tildele infrastrukturkapasitet på det norske jernbanenettet. Bane NOR har verken mandat til eller planer om å legge ned stasjoner, men Bane NOR har ansvaret for ruteplanene, og at de faktisk er realistiske, slik at togene holder ruten og at de reisende kan stole på toget. Bane NOR har i den forbindelse anledning til å justere stoppmønsteret når den årlige ruteplanen skal fastsettes.

De siste årene har ruteplanene blitt stadig mindre realistiske fordi det kjøres langt flere tog på svært presset infrastruktur, og flere reisende gir lengre stopp på mange stasjoner. Jernbanesystemet i Norge er – som vi også har vært inne på tidligere her – sårbart for feil, og særlig på strekninger med enkeltspor vil forsinkelser forplante seg raskt når det er tett trafikk, og det er selvfølgelig også få omkjøringsmuligheter. Små forsinkelser eller avvik fra oppsatt rute kan gi store ringvirkninger for trafikkavviklingen, selv langt unna der forsinkelsen oppstår.

Bane NOR opplyser at deres beregninger viser at det ikke er tilstrekkelig kjøretid til å stoppe enkelte tog på linje R12 Kongsberg–Eidsvoll for passasjerutveksling på Steinberg. Noen tog må kjøre forbi. Bane NOR har derfor besluttet å redusere antallet stopp ved Steinberg stasjon fra desember 2025, fra 43 stopp i døgnet til 30. Bane NOR opplyser at endringene er vurdert å gi færre forsinkede tog og en vesentlig bedre punktlighet for linjen mellom Kongsberg og Eidsvoll. Bane NOR forventer også reduksjon i følgeforsinkelser for annen region-, fjern- og godstrafikk på Sørlandsbanen. Her har punktligheten vært lav og fallende de siste årene.

Bane NOR har samtidig forsøkt å minimere konsekvensene for de reisende gjennom at man forsøker å opprettholde en tilnærmet 30-minutters frekvens i medstrøms rushtid. Syv av ti tog vil fremdeles stoppe på Steinberg, og flertallet av de reisende vil ha et rimelig godt togtilbud. Det vil også være halvtimesintervall med buss mellom Steinberg og Mjøndalen og Drammen.

Ifølge Jernbanedirektoratet er det i overkant av 80 000 reisende til og fra Steinberg stasjon i året, eller et snitt på i overkant av 350 personer per arbeidsdag. Årlig reiser det 6,6 millioner passasjerer til og fra øvrige sta-

sjoner mellom Kongsberg og Eidsvoll, tilsvarende om lag 28 700 personer per arbeidsdag. Det indikerer at det er en stor gevinst for svært mange, sammenlignet med hvor mange som får et togtilbud med færre avganger i døgnet.

Det er også sånn at parkeringen på Steinberg er full på enkelte dager, men Bane NOR opplyser at det er ledig kapasitet også på Hokksund stasjon, som ligger ca. tre kilometer fra Steinberg.

Geir Inge Lien (Sp) [11:44:34]: Ei av utfordringane på stasjonen er nettopp mangelen på parkeringsplassar. Bane NOR Eiendom eig areal rundt stasjonen som kunne ha vore brukte til pendlarparkering, men Bane NOR meiner at alle eigentleg skal sykle eller gå til stasjonen – det har vorte ein slags politikk. Det er ein fin tanke, men realiteten er at dei fleste ikkje vil ha råd eller kanskje moglegheit til å bu akkurat i det området, og at dei då ønskjer å ha moglegheita til å køyre bil, og må gjere det. Meiner statsråden at det er realistisk at vanlege folk som ønskjer å bruke toget, eine og åleine skal bruke sykkel eller gå til stasjonen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:45:27]: Nei, det meiner jeg ikke, og derfor er det tilrettelagt for parkering på de fleste av våre stasjoner. Selv om vi har samfunns mål om at vi skal få flere til å bruke gange, sykkel og kollektiv, er det åpenbart sånn at mange må bruke bilen til og fra stasjonene. Parkeringen på Steinberg er full på enkelte dager, men Bane NOR opplyser at det er ledig kapasitet på Hokksund stasjon, som ligger ca. tre kilometer fra Steinberg. Bane NORs registreringer viser at 25 pst. av dem som parkerer på Steinberg, kjører kortere enn en kilometer. Mange kjører også forbi Hokksund til Steinberg, fordi Steinberg ikke er avgiftsbelagt.

Geir Inge Lien (Sp) [11:46:03]: Det er, etter det eg kjenner til, kapasitet til å kunne gjere noko med parkeringstilhøva der.

Stortinget har vedteke at stasjonen der skal ha den opninga som han har i dag. Vi som faktisk køyrer med toga, vil oppretthalde stoppmønsteret som gjeld i dag, og ikkje minst er det eit sterkt folkeleg ønske om å behalde togtilbodet som i dag. Der Bane NORs byråkratar vil redusere togtilbodet, vil Senterpartiet lytte til dei som bruker stasjonen og dei som køyrer med toga der dagleg. Kva side er den ansvarlege statsråden på i denne saka?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:40]: Jeg er alltid på passasjerens side, men i mitt svar har jeg redegjort for at dette angår veldig mange passasjerer. Det er selvfølgelig ikke sånn at det sitter noen byråkrater og lager vanskelige rutetabeller for å straffe passasjerene, det er et helt

motsatt utgangspunkt. Her har man sett på hvordan man kan få bedre driftsstabilitet og større punktlighet, og det vil gagne flere passasjerer.

Det er selvfølgelig for meg fullt mulig å forstå at de som da får et dårligere tilbud, ikke er fornøyd med det – det er jo helt naturlig. Samtidig er det naturlig at det også gjøres avveininger av hvordan man skaffer et best mulig togtilbud til flest mulig passasjerer, og det er det Bane NOR har gjort her.

Spørsmål 12

Anne Kristine Linnestad (H) [11:47:28]: Det er togets dag i dag, forstår jeg.

«Flytogets BM71 var planlagt oppgradert og skulle kjøres til 2040. Etter sammenslåingen med VY er oppgraderingen skrotet, og nye togsett skal settes inn.

Hva ville staten spart på å oppgradere eksisterende materiell og benytte dette til 2040, fremfor å kjøpe nytt fra 2032?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:47:54]: De eldste flytogene ble bygget sent på 1990-tallet og når forventet teknisk levetid i 2030. Norske tog og Jernbanedirektoratet vurderer at det som gir det beste togtilbudet til passasjerene, og som er mest lønnsomt for staten, er å styre mot en planlagt utfasing på 2030-tallet.

Flytogene er ikke tilpasset det høyfrekvente regiontogtilbudet som regjeringen ønsker å innføre fra desember 2027. I tillegg må man forvente at eldre tog har større vedlikeholdsbehov og flere stoppende feil. Det påvirker negativt både togtilbudets driftsstabilitet og hvor mange tog som til enhver tid står klare for drift.

Norske tog har gjennomført beregninger av kostnadene som påløper staten ved å oppgradere og bruke flytogene fram til 2042, sammenlignet med en styrt utfasing av togene tidlig på 2030-tallet. Anslagene konkluderer med at oppgradering og bruk til 2042 koster mindre i kroner og øre enn om man erstatter togene tidlig på 2030-tallet.

Den økonomiske analysen setter imidlertid ikke en pris på fordelene for de reisende ved at nye tog erstatter de eldre flytogene, som vil gi positive effekter i form av bedre komfort, økt driftsstabilitet og langt høyere transportkapasitet.

Totalen tilsier etter Norske togs og Jernbanedirektoratets vurdering at det er til beste for passasjerene at togene ikke oppgraderes for bruk fram til 2040.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:49:34]: Dette er andre gangen jeg spør, og jeg får et akkurat like dårlig svar. Jeg hadde et skriftlig spørsmål for et par uker siden, og så får jeg akkurat like dårlig svar nå.

Når Flytoget selv har en oppgraderingsplan hvert tiende år og sier at dette kunne de fint klare, blir det i mitt hode noe spesielt at fordi de går inn i Vy-tilbudet, er ikke det lenger realistisk. Og for å være helt ærlig: Som togpendler – eller arbeidsreisende – på Østfoldbanen vil jeg dog si at komfort ikke er det som er viktigst. Om man sitter og ikke rekker ned med beina på grunn av at det er gammelt togsett med for høye seter, eller om man står som sild i tønne, er ikke det som er det viktigste for oss. Det viktigste er at toget går, og at det kommer seg av gårde. Da synes jeg det er spesielt at man ikke kan komme med et tall på hva det skal koste norske skattebetalere å kjøpe nye tog på midten av 2030-tallet, framfor å oppgradere dem vi har. Har statsråden egentlig en forklaring på hva skattebetalerne vil bli belastet med?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:50:45]: Om det er et dårlig svar, eller om det er representanten som ikke liker svaret, kan vi jo diskutere etterpå. Poenget er at det er helt ulik tilnærming til hva Flytoget skulle bruke disse togene til, og hva vi nå skal bruke disse togsettene til. Flytogets business case tok utgangspunkt i en annen bruk enn det å innlemme Flytogets ruteleie i det ordinære regiontogtilbudet fra 2028. Den nye grunnrute-modellen med integrert tilbringertjeneste kommer alle de reisende på Østlandet til gode, noe som også gir andre forutsetninger for kost-nytte-vurderinger.

Så kan vi bruke noen eksempler her. Hvis man tenker at man alltid skal holde liv i det gamle togmateriellet, for enhver pris, er det jo det man har gjort i Norge. Nå kjører vi 69-sett, som er om lag 50 år gamle. Det er ikke så veldig vellykket for passasjerene, heller ikke for driftsstabiliteten, så jeg er ganske trygg på at dette er en riktig vurdering.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:51:33]: Det er ikke det at jeg ikke liker svaret, det er bare at det ikke er et svar på det jeg spør om.

Noe helt annet: ESA har åpnet formell sak mot Norge på bakgrunn av regjeringens valg om å direktetildele flere jernbanestrekninger til Vy uten konkurranse. LO-forbundet Norsk Lokomotivførerforbund sier i etterkant av ESAs beslutning at dersom direktetildeling ikke er mulig, må EØS-avtalen sies opp.

Vil statsråden virkelig fortsette å direktetildele jernbanestrekninger til Vy, eller er regjeringen villig til å si opp EØS-avtalen for å få dette til?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:52:10]: Svaret på det siste er nei, og det er ingenting av det vi har gjort innenfor norsk jernbanepolitikk, som vi mener ikke forholder seg til EØS-avtalen og de direktivene som ligger der. Det kan godt være at det er juridisk uenighet om hvordan paragrafer skal forstås og fortolkes – det er jo gans-

ke åpenbart, siden ESA har sendt oss et brev om det – men vi mener at vi er på trygg grunn, og at vi er innenfor det handlingsrommet som vi har, når vi har brukt direktetildeling. Det er denne regjeringens prefererte politikk å bruke direktetildeling, men det er også en juridisk innramming som vi må forholde oss til.

Spørsmål 13

Fra representanten Hanne Beate Stenvaag til kommunal- og distriktsministeren:

«Daglige medieoppslag i Tromsø viser hvordan folk som trenger bolig, fortrenses fra leiemarkedet på grunn av en massiv vekst i korttidsutleie. Sårt tiltrengt arbeidskraft må flytte, og det har vært en stor økning i personer som trenger midlertidig bolig, inkludert barnefamilier. Det kalles Airbnb-eksplosjonen. Tromsø kommune har laget en utredning som viser at kommunen i dag ikke har noen reell måte å påvirke situasjonen på.

Hvor lenge skal Tromsø og andre kommuner med turisttrykk vente på å få redskaper for å regulere korttidsleie?»

Presidenten [11:52:46]: Dette spørsmålet, fra representanten Hanne Beate Stenvaag til kommunal- og distriktsministeren, er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 14

Presidenten [11:52:40]: Dette spørsmålet, fra representanten Geir Jørgensen til digitaliserings- og forvaltningsministeren, vil bli besvart av energiministeren på vegne av digitaliserings- og forvaltningsministeren.

Geir Jørgensen (R) [11:52:52]: «Vi har de siste årene sett en stor etablering av kraftkrevende kryptosentre i Nord-Norge. I Kirkenes opererer nå fem kryptosenter, og NVE advarer om at det er snakk om et titalls kryptosentre bare i Øst-Finnmark.

Vil regjeringen følge intensjonen om et midlertidig forbud mot kraftsløsende kryptoutvinning, slik som statsråden sa til E24 11. oktober, eller ser regjeringen på andre måter å sikre at norsk vannkraft ikke sløses bort på å utvinne kryptovaluta for å berike kryptomilliardærer i andre land?»

Statsråd Terje Aasland [11:53:30]: Jeg vil takke representanten for spørsmålet, for da kan vi få presisert det vi har av tiltak, og det vi jobber med. Representantens spørsmål berører både mitt og digitaliserings- og forvaltningsministerens ansvarsområde, og jeg svarer selvfølgelig på vegne av oss begge.

Et egnet klima, tilgang på kraft og stabile rammevilkår gjør Norge til et attraktivt land for datasenterbygging. Dette er i utgangspunktet bra, med tanke på både vår nasjonale sikkerhet og beredskap og verdiskaping, og det går jeg ut fra at representanten er enig i i det store. Dette innebærer imidlertid også at Norge peker seg ut som en arena hvor det er lett å utvinne krypto. Utvinning av kryptovaluta kaster lite av seg i form av arbeidsplasser og inntekter, og regjeringen har en klar intensjon om å begrense utvinning av kryptovaluta i Norge mest mulig.

Dette er bakgrunnen for at vi allerede nå utreder et midlertidig forbud mot slike etableringer i form av en statlig planbestemmelse. Vi mener tiltaket vil kunne bidra til sterkt å ramme mulighetene for at nye datasentre skal kunne utvinne krypto i Norge, men det er for tidlig å si noe eksakt om hvordan dette forbudet skal innrettes.

Kommunal- og distriktsdepartementet har invitert flere aktører til å gi tilbud om å utrede og utarbeide en statlig planbestemmelse med et midlertidig og avgrenset forbud mot etablering av datasentre som hovedsakelig driver med kraftkrevende utvinning av kryptovaluta. Det tas sikte på at utredningen og utarbeidingen av en slik statlig planbestemmelse foreligger i slutten av januar 2026.

Tanken er å innføre et midlertidig forbud, og jeg deler representanten Jørgensens oppfatning av behovet for det. En statlig planbestemmelse som forbyr nye datasentre for kryptoutvinning, betyr at slike datasentre enten må få tillatelse fra Kommunal- og distriktsdepartementet, eller at de bare kan bygges hvis de står i en godkjent kommunal plan. Kommunene driver den konkrete arealplanleggingen og må følge de bestemmelsene som regjeringen fastsetter når de utarbeider sine arealplaner. Jeg tror det er et godt spor for å få løst den utfordringen som vi ser at etablering av kryptosentre gir.

Geir Jørgensen (R) [11:55:55]: Da takker jeg for svaret, og så undres jeg fortsatt videre på: Hvor blir det av handlekraften? Hvor blir det av tempoet? Dette er på ingen måte nytt. Vi har stått her mange ganger – både undertegnede og flere andre representanter – og etterlyst handling når det gjelder kryptosentrene.

Vi i Rødt er også på lag med industrien, og vi er på lag med fagbevegelsen, som i lang tid nå har krevd handling. Senest i går kom Harald Solberg, direktør i Norsk Industri, og sa følgende til E24: «Vi trenger ikke kryptosentre. De gir ingen vesentlig verdiskaping for Norge.»

Dette haster det altså å komme i inngrep med. Kan statsråden anslå når man er ferdig med utredninger og omveier her og kommer i gang med et regelverk som setter en stopper for denne kraftsløsende virksomheten?

Statsråd Terje Aasland [11:56:53]: Som jeg redegjorde for i svaret mitt, tar vi sikte på at denne utredningen kan foreligge i januar, og at vi kan iverksette tiltak så raskt som mulig etter det.

Jeg er også opptatt av at vi skal kunne hindre etablering av krypto, spesielt der man på en måte tilsniker seg en plass for å drive med det. Vi ser at det gis avslag på tilknytning til krypto på grunn av kapasiteter osv. i nettet. Reguleringsmyndigheten for energi, RME, har innhentet nærmere informasjon fra Statnett som viser at det har kommet inn forespørsler knyttet til elleve datasentre som oppgir at de skal utvinne krypto. Da kan jeg understreke: Ingen av disse har fått reservere kapasitet, og de står heller ikke i kapasitetskøen. Så kan det selvfølgelig være gjort reservasjoner som Statnett ikke kjenner til, men det er et arbeid vi følger opp. RME kommer også i nær framtid til å ha møter og dialog med de nordlige nettselskapene, i både Finnmark, Troms og nordlige Nordland, for å få bedre innsikt i den faktiske situasjonen. Vi har til hensikt å iverksette et midlertidig forbud mot etablering av krypto.

Geir Jørgensen (R) [11:58:02]: Det vi vel åpenbart ser her, når dette er varslet som et tiltak, er en betydelig strategisk posisjonering nå framover – nettopp for å få kommet i gang før et eventuelt midlertidig forbud er på plass, sånn som statsråden annonserer her.

Kan statsråden si noe om hvorvidt et slikt midlertidig forbud – eller et totalforbud, som vi i Rødt ønsker og skal jobbe for – kan gis noen form for tilbakevirkende kraft, sånn at vi framover kan ta litt bedre kontroll over de verdifulle vannkraftressursene vi har i Norge, sånn som vi har klart å gjøre det i dag?

Statsråd Terje Aasland [11:58:48]: Jeg tror representanten også erkjenner at det er krevende å gjøre tiltak med tilbakevirkende kraft som får direkte innvirkninger, men vi skal selvfølgelig vurdere også den situasjonen.

Så er det slik, som jeg sier, at RME, altså reguleringsmyndigheten, nå gjør et arbeid i dialog med nettselskapene for å få oversikt over i hvilket omfang dette nå er til stede, og hva vi kan forvente at vil komme den nærmeste tiden. Det er viktig å få den oversikten, sånn at vi raskt kan iverksette tiltak som sørger for at verdifull kraft ikke blir utnyttet til kryptoutvinning. Det gjelder spesielt mindre datasentre som utvinner krypto, noe vi har sett tendenser til. Der er det også viktig at de som eventuelt gir tilknytning, er oppmerksomme på regjeringens arbeid, sånn at vi ikke får flere tilknytninger enn det som strengt tatt er helt, helt nødvendig nå.

Spørsmål 15

Line Marlene Haugen (FrP) [12:00:01]: «Kunnskapsministeren svarte nylig på mitt skriftlige spørsmål om hvordan skolene skal håndtere situasjoner der lærere må følge en elev ut av klasserommet etter fysisk inngripen. Statsråden svarte at dette må «avgjøres lokalt» – altså at skolene selv må finne ut hvordan både den urolige eleven og resten av klassen skal ivaretas.

Når regjeringen samtidig er imot spesialskoler og alternative opplæringsarenaer – hva mener statsråden egentlig skal skje når problemet fortsetter og læreren står alene?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:00:33]: Aller først: Regjeringen er ikke imot spesialskoler eller alternative opplæringsarenaer, slik representanten hevder. Bruk av andre arenaer for læring kan være nyttig for den enkelte, både som del av tilpasset opplæring og som tiltak i individuell tilrettelegging. Derfor har vi mange slike tilbud i dag rundt omkring i landet vårt.

Arbeiderpartiet mener at de aller fleste elever i norsk skole skal få opplæringen sin i det store fellesskapet. Vi ønsker ingen sorteringsskole. Vi kjemper for fellesskolen, og den er etter min mening Norges fremste konkurransefordel som samfunn. Derfor har det vært så viktig for regjeringen å sikre at lærerne og andre ansatte har den nødvendige støtten i lovverket for å kunne gjøre jobben sin best mulig for klassefellesskapet.

De nye reglene som trådte i kraft dette skoleåret, gir ansatte i skolen en mulighet, på visse vilkår, til å gripe inn fysisk for å avverge at elever krenker andre psykisk eller vesentlig forstyrrer opplæringen til andre elever. Lovendringen innebærer en utvidelse av i hvilke tilfeller ansatte har muligheten til å bruke fysisk makt.

Hvordan, og hva slags inngrep som kan benyttes, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. I noen tilfeller kan det være et alternativ å ta eleven ut av klasserommet. Det er selvfølgelig opp til læreren og eventuelt annet personell å avgjøre hvordan man skal ivareta både eleven som blir tatt ut av klassen, og resten av klassen. Denne vurderingen gjøres, og må gjøres, lokalt i det enkelte tilfellet.

Jeg har forståelse for at slike situasjoner kan være krevende. Regjeringen har varslet at det vil bli utarbeidet veiledning til reglene om fysisk inngripen, og det ligger nå bl.a. informasjonsvideoer på udir.no om fysisk inngripen.

Regjeringen bruker i 2025 nærmere 2,9 mrd. kr på kompetansetiltak rettet mot lærere og andre ansatte i barnehage og skole. Gjennom tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling er det tilrettelagt for at kommuner kan iverksette nødvendige kompetansetiltak basert på lokale behov.

La meg understreke: Selv om det er et grunnleggende prinsipp at alle skal kunne få et tilbud i ordinær klasse, er det viktig at elever med behov får tilrettelegging, gjerne i mindre grupper, når det er fornuftig, og det gjøres allerede i dag.

Jeg er dessuten åpen for at vi kan ha behov for flere verktøy i opplæringsloven. Jeg har derfor satt i gang et arbeid for å se om det er noe vi kan endre i regelverket for at lærerne skal få et enda bedre arbeidsmiljø, og at klassen skal få oppleve et enda bedre skole- og læringsmiljø.

Line Marlene Haugen (FrP) [12:03:07]: Det er nettopp dette som er problemet, den lokale vurderingen. Det er et stort problem, for i praksis vil en lærer stå alene selv om det er blitt en utvidelse ved lovendringen. I en klasse på 30 står en ofte alene med elever som har krav på individuell tilrettelagt opplæring, og alle elever skal ha tilpasset opplæring. Så har en dem som lager uro. Det en opplever at statsråden gjør, er å legge ansvaret tilbake på skolene og kommunene uten at de får mer ressurser gjennom utvidelsen ved lovendringen. Det synes jeg er skremmende.

Da må jeg nesten spørre igjen: Hvordan mener statsråden én lærer alene med 30 elever skal kunne klare å følge opp hele klassen og samtidig håndtere de utfordrende elevene? Det er det jeg føler jeg ikke har fått svar på.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:04:05]: Det er viktig for meg å understreke at det ikke er noen plikt til fysisk inngripen, men for oss i Arbeiderpartiet har det vært viktig å legge til rette for at man kan gripe inn, når denne lovendringen nå kommer på plass. Da vi tok over etter at FrP og Høyre hadde styrt i flere år, fikk ikke lærerne engang la sin side av saken bli hørt dersom de ble anklaget for å gå over streken. Der har vi endret lovverket og i tillegg tatt flere konkrete grep.

Det som er utrolig viktig, er at det er de lokale som vet hvor skoen trykker mest. Da jeg selv var lokalpolitiker gjennom 12 år, klarte vi nesten å doble antall ansatte i helsestasjonene og skolehelsetjenesten, nettopp for å gi lærerne de verktøyene som de rapporterte til oss at de trengte. Et godt partssamarbeid er helt nødvendig for å kunne sette inn målrettede tiltak som i størst mulig grad treffer de lokale behovene.

Line Marlene Haugen (FrP) [12:04:58]: Ja, det lokale behovet kjennes best på skolene, men igjen: Det er ikke blitt tilført noen øremerkede midler. Ressursene som er i skolen, er allerede ribbet til beinet. Her endres en lov uten at regjeringen tar høyde for at det også krever en god del mer ressurser å ivareta et godt og trygt læringsmiljø i klasserommet. Da må jeg nesten bare

stille spørsmålet: Hvor mange elever tenker en må falle utenfor, og hvor mange lærere må egentlig gi opp før regjeringen innser at det ikke bare er å endre en lov? Her må det ressurser til, og det må være en plan for bruk av pengene som blir tildelt skolene og kommunene.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:05:45]: Vi er helt tydelige på at vi skal gjøre alt vi kan for at våre elever og unger skal få det best mulige læringsmiljøet de kan få. Det skal være et trygt og godt læringsmiljø, og hvordan man skaper det, kan variere ut fra den enkelte kommune. Vi har i tillegg øremerkede penger, 80 mill. kr, til f.eks. beredskapsteam, som er helt nytt av i år, for å hjelpe kommunene i arbeidet med kriminalitetsforebygging og innsats der man ser at behovet er størst.

Det samme har vi gjort med skolemiljøteam, hvor vi ser at man har behov for mer målrettet innsats der behovene er størst, og der man kan sette sammen flere faggrupper for å bistå skolene hvis de har utfordringer knyttet til skolemiljø eller kriminalitet.

Vi tar enkelte grep – mer enn det som er blitt gjort tidligere, vil jeg understreke – og vi er absolutt med på å videreutvikle dette. Jeg er også veldig opptatt av å støtte partene og lærerne og de ansatte i deres kontakt med skoleeiere.

Spørsmål 16

Helge André Njåstad (FrP) [12:07:03]: «I NRK Vestland 15. oktober kan me lesa at Kystverket meiner rapporten frå Forsvarsmateriell ikkje bidrar med ny kunnskap om u-båten med kvikksølv og ammunisjon utanfor Fedje i Vestland.

Er statsråden einig med Kystverket i at rapporten ikkje bidrar med ny kunnskap?»

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [12:07:24]: La meg være tydelig på at Kystverket verken har sagt eller ment at rapporten fra Forsvarsmateriell ikke bidrar med ny kunnskap om U-864. Det Kystverket og jeg har sagt, og som også går fram av artikkelen i NRK som representanten viser til i sitt spørsmål, er at rapporten er en del av et større utredningsarbeid. I dette arbeidet bidrar flere etater fra forsvarssektoren med innspill.

I tillegg har Kystverket gjennomført ett tokt for å undersøke vraket, og de skal gjennomføre et nytt tokt på nyåret. De har også bedt om ytterligere utredninger fra Forsvarets forskningsinstitutt. På bakgrunn av funnene fra disse toktene og innspill fra etatene i forsvarssektoren vil Kystverket legge fram en rapport med anbefalinger om videre håndtering. Denne vil bli klar våren 2026.

Jeg vet at dette er en sak der mange kjenner på en bekymring fordi det ligger store mengder kvikksølv på

sjøbunnen. Jeg deler denne bekymringen og vil være tydelig på at det som er viktig for regjeringen i denne saken, er å håndtere vraket og kvikksølvforurensningen på en måte som gir lavest mulig risiko for spredning av kvikksølv.

Alle tiltakene vil innebære en viss risiko for spredning. De fleste utredninger som har vært gjennomført, viser at tildekking av vraket og sjøbunnen gir lavest risiko, men vi ser nå at de ulike etatene i forsvarssektoren har ulike vurderinger.

I 2022 leverte et ekspertutvalg en rapport der de anbefalte å avklare usikkerhetene knyttet til bl.a. hvor mye kvikksølv som er mulig å hente opp, og så hente opp så mye som mulig før vraket og den forurensede sjøbunnen dekkes til med rene masser. Dette er vi nå i gang med å gjøre.

Vi vil nå la Kystverket fullføre oppdraget de har fått. De skal levere sin endelige rapport våren 2026, og her vil Forsvarsmateriells rapport inngå i kunnskapsgrunnlaget. Dersom de faglige rådene her viser at det er betydelig risiko for detonasjon av torpedoer, som igjen kan føre til høy risiko for spredning av kvikksølv, skal vi selvsagt lytte til det.

Helge André Njåstad (FrP) [12:09:47]: Eg blir tryggja av at då er Kystverket feilsitert og feiloppfatta, men det er mange som oppfattar at Kystverket har vore skeptisk til den nye rapporten, som peikar på at det er stor risiko for at torpedoane kan bli detonerte ved ei slik løysing. Ei av utfordringane ein har hatt lokalt, er at det er eit mandat frå regjeringa som berre handlar om heving av kvikksølv og så tildekking, og at ein utelukkar å heva heile ubåten og dermed eliminera risikoen for detonering. Viss dei faglege råda som kjem til statsråden neste vår, peikar på at ei heving av heile ubåten vil vera det beste, er det noko ved mandatet som utelukkar at den løysinga kan veljast?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [12:10:31]: Regjeringen er opptatt av og vil sørge for en håndtering som gir lavest mulig risiko for spredning av kvikksølvforurensningen. Forsvarsmateriells vurdering tar vi på største alvor, og vi vil ikke gjennomføre tiltak som vil innebære høy risiko for detonasjon av eksplosiver og spredning av kvikksølv. Det er motstridende risikovurderinger fra de ulike etatene i forsvarssektoren, og det er jo det som Kystverket nå har fått i oppdrag å gjennomføre en ytterligere risikovurdering av. Dersom risikovurderingen tilsier at tiltaket ekspertutvalget anbefalte, og som regjeringen har gått inn for, likevel ikke bør gjennomføres, vil vi selvsagt vurdere andre tiltak for å sørge for lavest mulig risiko for spredning av kvikksølvforurensning.

Helge André Njåstad (FrP) [12:11:20]: Det var eit langt svar på eit eigentleg enkelt spørsmål, så eg kan formulera det som eit ja/nei-spørsmål. Viss det er fagleg best og det er minst risiko ved å heva heile ubåten og ikkje berre heva lasten og dekkja til, er regjeringa open for det? Kan statsråden bekrefte at viss det er fagleg best og har minst risiko å heva heile ubåten, er ein villig til å vurdere det?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [12:11:44]: Jeg er veldig tydelig på at jeg ønsker at Kystverket skal fortsette sitt arbeid med det oppdraget de har fått, og også vurdere de nye elementene som har kommet med uenigheten fra de ulike forsvarsetatene. Når vi får den helhetlige vurderingen på bordet, skal jeg svare på hvordan vi velger å håndtere dette videre.

Det viktigste er at vi skal sørge for lavest mulig risiko for spredning av kvikksølvforurensning, og det er målsettingen. Det tenker jeg er det vi jobber etter, og så skal jeg komme tilbake til anbefalt løsning når vi har fått den vurderingen fra Kystverket på bordet.

Spørsmål 17

Fra representanten Mahmoud Farahmand til justis- og beredskapsministeren:

«Sikkerhetsklareringer har de siste årene vært mye omtalt, ikke minst etter at ansatte i politiet, Forsvaret og andre etater har mistet sine klareringer etter mange års tjeneste. Det er en selvfølge at nasjonens sikkerhet må veie tyngst, men det er også avgjørende at alle får en rettferdig og individuell behandling basert på klare og forståelige kriterier.

Hvilke konkrete grep vil regjeringen ta for å sikre at klareringsprosessen både bidrar til å trygge nasjonen og gir en rettferdig og individuell vurdering?»

Presidenten [12:12:20]: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 18

Aleksander Stokkebo (H) [12:12:33]: «Trusler med våpen i Egersund. En ung mann i 20-årene som må hentes av ambulanse etter knivstikking på en buss i Sandnes. En kvinne som blir offer for tilfeldig knivstikking på gaten i Haugesund. Dette er hendelser fra bare de siste ukene. Volden blir grovere – og antall og andel hendelser i Sør-Vest politidistrikt har økt markant. Distriktet har store utfordringer med å håndtere den økende kriminaliteten, samtidig som politidekningen er lav.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre situasjonen i Sør-Vest politidistrikt?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:13:14]: Uten å karakterisere disse konkrete hendelsene som representanten trekker fram, vil jeg være tydelig på at trusler med våpen og knivstikking er alvorlige straffbare handlinger som sprer utrygghet og frykt, og som kan gi alvorlige konsekvenser for liv og helse. I Norge skal folk være trygge, kriminalitet skal bekjempes.

Arbeiderpartiregjeringen har prioritert dette over tid og har prioritert politiet over tid. I inneværende år fikk politiet over 2,4 mrd. kr i økt bevilgning, bl.a. for å sikre en stabil grunnfinansiering av politiet og for å styrke arbeidet mot de kriminelle nettverkene. Dette har satt politiet bedre i stand til å øke sitt forebyggende arbeid, til å øke tilstedeværelsen og til å gi en bedre beredskap i prioriterte områder.

I forslag til statsbudsjett for neste år prioriterer regjeringen en ytterligere økning av bevilgningen til politiet på 196 mill. kr. Totalt foreslår vi grep som skal øke inntekter og effektivisere politiet, sånn at det i sum vil gi et økt handlingsrom på 404 mill. kr for politiet i 2026-budsjettet, dersom Stortinget slutter seg til det. Dette er midler som kan benyttes til andre og viktigere politioppgaver.

Vi forventer resultater av pengene som prioriteres. Økningen vil bidra til at politiet får mest mulig effekt av tidligere satsinger mot bl.a. kriminelle nettverk og barne- og ungdomskriminalitet. Med forslaget for 2026 er politiets budsjett økt med 31 pst. siden Støre-regjeringen overtok etter Solberg-regjeringen i 2021, og bemanningen i politiet og PST er styrket med over 300 årsverk. Jeg forventer at det bidrar godt inn i politiets arbeid med bl.a. å inn dra verdier fra kriminelle, å sørge for at flere saker oppklares, og at det bidrar til Norges beredskap.

Det er Politidirektoratet som har ansvaret for å fordele midlene mellom politidistriktene og andre enheter i etaten, i tråd med føringer som er gitt av Stortinget og departementet. Politidekningen i det enkelte politidistrikt avhenger av flere komponenter som inngår i denne fordelingsnøkkelen, som en kan kalle det, og det er politimesterne i hvert distrikt som så har ansvaret for å fordele midlene innenfor politidistriktets budsjett og prioritere etter lokale forhold og behov. Jeg har tillit til at det skjer på en god måte.

Aleksander Stokkebo (H) [12:16:16]: Jeg lurar litt på hvor pengene har gått, for det har ikke blitt flere politifolk i Sørvest politidistrikt, snarere et lavere antall årsverk, mens kriminaliteten øker. Det er behov for å satse på flere politifolk nasjonalt, men det er også nødvendig å stille spørsmål ved hvordan ressursene fordeles. Evalueringer har pekt på at dagens modell ikke fanger opp de særskilte utfordringene i storbyene og befolkningstunge politidistrikter.

Som politimester Vik så godt har sagt det: Det er folk som er ofre for kriminalitet, det er folk som begår lovbrudd, det er folk som skal ha pass, og det er folk som har behov for beredskap og trygghet. Ser statsråden utfordringene med dagens budsjettmodell – utfordringene den skaper for storbyene og Sørvest politidistrikt – og burde ikke befolkning vært en større driver for ressursfordelingen?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:17:13]: Jeg kan slutte meg til politimester Viks beskrivelse av hvorfor vi har et politi. Det er selvfølgelig på grunn av alle oss som bor i dette landet, og som har krav på både trygghet, kriminalitetsforebygging, kriminalitetsbekjempelse og også god beredskap. Når det gjelder hvor mange politipersoner det skal være på jobb i Sørvest politidistrikt, hvor i distriktet de skal jobbe, hva de skal jobbe med, og hvilken bakgrunn de skal ha, mener jeg det er politimesteren som må disponere det. Jeg stoler også på politimester Vik og er enig i at det er han som er nærmest denne prioriteringen.

Når det gjelder hvordan fordelingsnøkkelen er, er det noe politidirektøren, sammen med politimesterne, må se på om er riktig – om det er riktige komponenter inn i denne fordelingsnøkkelen, som, som sagt, går på både befolkningstetthet, kriminalitetsbildet, geografiske forskjeller og annet.

Aleksander Stokkebo (H) [12:18:19]: Det er viktig at politiet har nok ressurser til å forebygge og håndtere kriminaliteten. Jeg pekte på en av utfordringene med den vanlige budsjettfordelingsmodellen, og nå har vi også en budsjettfordelingsmodell for påtaleenhetene i politiet på gang, noe som er enormt viktig. Også i fordelingen av ressurser der er befolkning knapt tatt inn som en faktor. I stedet legger man opp til en modell hvor det sentrale er hvordan man som politidistrikt koder og kategoriserer straffesakene. Man får en situasjon der ulik praksis og ulik tolkning av hvordan man skal kode en straffesak, avgjør fordelingen av store deler av politibudsjettet.

Man skal ha tillit til fagfolk, men det er også et politisk ansvar å sørge for at det er nok politikraft der det trengs. Tilbakemeldingene er tydelige, både fra politijurister og fra mange politidistrikt, på at befolkning bør være en større faktor.

Ser statsråden de uheldige utslagene noen av modellene i dag gir, og hvordan vil hun bidra til at de blir mer treffsikre?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:19:26]: Jeg er enig i at vi alltid skal være åpne for å se på om en har modeller som spiller realitetene der ute. Det som er viktig for meg og for representanten og for alle som er politikere

og som også er opptatt av justispolitikk, er nettopp at vi får best mulig trygghet og kriminalitetsbekjempelse ut av alle de pengene som bevilges til politiet. Bevilgende myndighet legger først og fremst føringer for hva det er vi skal oppnå med politiet: Hvilke mål er det vi mener politiet skal nå med de bevilgningene og de lovhjemlene en har? Så må vi som er rundt om i hele landet, kunne gi tilbakemeldinger på om en opplever at en treffer de målene og de prioriteringene som gis fra Stortinget. Den lydhørheten vil jeg ha, og den er jeg trygg på at også politidirektøren og politimesterne har med seg inn i sitt arbeid.

Spørsmål 19

Maren Grøthe (Sp) [12:20:53]: «Arbeiderparti-Senterparti-regjeringa lanserte Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg 21. februar 2024, referert til i Prop. 1 S (2024–2025) og (2025–2026). På side 42 i strategien står det: «Sekretariatet for Kirkebevaringsfondet legges til Trondheim og lokaliseres i Waisenhuset.» Nidaros domkirkes sokn har på bakgrunn av Statsbyggs forventning om restaurering av bygget startet prosjektet til en kostnad på 20 mill. kr så langt.

Mener statsråden regjeringen har overholdt lovnaden overfor Nidaros domkirkes sokn og Waisenhuset?»

Statsråd Lene Vågslid [12:21:39]: Når ei statleg verksemd skal forplikte seg til ei husleigeavtale, er dette å binde opp store budsjettmidlar i mange år framover. Ved anskaffingar i staten av denne typen er det pålagt å vurdere dei økonomiske konsekvensane av avtala. Spørsmålet om bruk av Waisenhuset i Trondheim var ikkje tilstrekkeleg utgreidd før strategien for bevaring av kulturhistorisk verdifulle kyrkjebygg blei lansert. Difor melde Arbeidarparti-Senterparti-regjeringa i Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2024 at ein tok sikte på å leige lokale for kyrkjebevaringsfondets administrasjon i Waisenhuset.

Med bakgrunn i strategien og intensjonen om å leige Waisenhuset blei ikkje anskaffinga av kontorlokale lagd ut på den opne marknaden i Trondheim. Riksantikvaren, i samråd med Statsbygg, utarbeidde ein kravspesifikasjon med rom- og funksjonsprogram, og det blei bedt om eit tilbod frå Nidaros domkyrkjes sokn, som eigar av Waisenhuset og difor einaste tilbydar.

Våren 2025 blei det lagt fram eit tilbod frå Nidaros domkyrkjes sokn, og tilbodet er evaluert av Statsbygg. Departementet har gått grundig gjennom dokumentasjonen. Det er der tilbode ein leigepreis på 5 200 kr kvadratmeteren. I Trondheim sentrum ligg prisen for god

kontorstandard på mellom 2 400 kr og 3 500 kr per kvadratmeter.

Tilbudet som staten fekk, er svært kostbart, særleg i forhold til standarden på lokala, men òg samanlikna med kontorleigemarknaden elles i Trondheim. Difor meiner eg at me ikkje kan forsvare å inngå ei så langsiktig og dyr leigeavtale, òg med tanke på at det kviler på regjeringa og Stortinget å vise økonomisk ansvar. Om ein i tillegg inngår ei slik avtale utan konkurranse, kan ein kome i ein situasjon som kan dreie seg om ulovleg statsstøtte.

For å svare representanten direkte på spørsmålet, meiner eg at lovnaden – med den presiseringa som forgjengaren min, Kjersti Toppe, tok inn i revidert nasjonalbudsjett for 2024 – er følgt opp. Regjeringa har, slik ein alltid skal gjere, gjennomført ein grundig prosess med intensjon om å leige lokale, som har leidd fram til eit tilbod me ikkje kan gå vidare med, når me veg det opp mot kostnader og risiko for staten. Det vil no bli invitert til ein open anbodskonkurranse om kontorlokale for sekretariatet, som skal ligge i Trondheim. Der er òg Nidaros domkyrkjes sokn velkomne til å delta.

Maren Grøthe (Sp) [12:24:28]: Det var en politisk beslutning at administrasjonen av kirkebevaringsfondet skulle legges til Trondheim, men også til Waisenhuset. Det var et tydelig ønske at man skulle styrke Trondheim som kirkehovedstad, men også kirkekvartalet rundt Nidarosdomen, og ikke minst ta vare på og utnytte det historiske bygget som Waisenhuset er. Derfor var jo regjeringen – i februar 2024, da man var så tydelig på at man skulle inn i Waisenhuset – fullt klar over at dette var et bygg med et betydelig behov for oppgradering og restaurering. Jeg mener det er viktig at staten skal følge opp de forpliktelsene den har gitt. Det er avgjørende for at vi i framtiden har høy tillit, også som en forutsigbar samarbeidspartner. Resultatet nå er at vi har en litt uskyldig menighet som sitter igjen med en betydelig kostnad som følge av dette bruddet. Nidaros domkirkes sokn har også vært i dialog med Statsbygg, men kanskje opplevd manglende vilje til faktisk å sette seg ved forhandlingsbordet.

Vil statsråden likevel sikre at kirkebevaringsfondet nå flytter inn i Waisenhuset, fordi det er et politisk ønske om det, og hvis ikke, hva vil statsråden gjøre for å rette opp overfor menigheten, som sitter igjen med store kostnader?

Statsråd Lene Vågslid [12:25:44]: Det første spørsmålet har eg nok allereie svart på. Me meiner det blir for dyrt, og difor kjem me til å lyse ut ein open anbodskonkurranse som òg Nidaros sokn kan delta i.

Når det gjeld kostnader, har Nidaros domkyrkjes sokn – ifølgje dei opplysningane eg har – sidan 2022 in-

vestert om lag 20 mill. kr i dette bygget. Det er bl.a. til totalrehabilitering av tak og fasade. Grovkalkylen for prosjektet knytt til sjølve kontorlokala gav ein berekna prosjektkostnad på vel 22 mill. kr. Etter det eg er kjent med, er ikkje dei pengane soknet har brukt til tak og fasade, ein del av prosjektkostnadene knytte til kontordelen. Eg vil likevel understreke at om soknet har hatt utgifter direkte knytte til formuleringane i bevaringsstrategien, vil eg gjerne ha dialog med dei om det.

Maren Grøthe (Sp) [12:26:45]: Regjeringen var tydelig i strategien på at målet var at man skulle inn i Waisenhuset. Deretter fulgte både Statsbygg og Riksantikvaren opp med å gjennomføre møter, befaringer osv. Nidaros domkirkes sokn trodde, forståelig nok, på de lovnadene som ble gitt fra regjeringen den gangen. Waisenhuset har derfor bl.a. blitt holdt tomt, fra februar 2024 til oktober 2025, siden det var avsatt og reservert til kirkebevaringsfondets sekretariat. Nidaros domkirkes sokn mente bl.a. at det ville være illojalt å gå til andre leietakere i den perioden. Det har åpenbart store kostnader for et lite sokn. Det kommer på toppen av kostnader for arkitekt, rådgivere, befaringer og prosjektledelse for innflyttingen.

Jeg vil også spørre om statsråden vil beklage til Nidaros domkirkes sokn for at man opplever at man ikke har hatt god nok dialog på veien, og ikke minst at resultatet nå blir at de sitter igjen med store kostnader som går ut over det øvrige menighetsarbeidet.

Statsråd Lene Vågslid [12:27:43]: Eg viser til mitt førre svar. Viss det viser seg at Nidaros sokn har hatt kostnader knytte til formuleringane i bevaringsstrategien, går eg gjerne i dialog med dei om det. Det har vore ein jamn dialog, og han har vore krevjande. Eg meiner det var klokt av forgjengaren min å leggje inn ei presisering i revidert budsjett for 2024, der ein tek høgde for kva dette kjem til å koste. Når kvadratmeterprisen er så forskjellig frå den som er for god kontorstandard i Trondheim, ville det vore uansvarleg av meg og regjeringa å ikkje gjere dei kostnadsvurderingane.

Spørsmål 20

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:28:38]: «Norsk Fosterhjemsforening uttaler at det er fosterhjemskrise i Norge. Over 400 barn lever under omsorgssvikt og venter på et trygt hjem å bo i. Dette er barn som staten har en plikt til å finne trygghet for og bolig til.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre fosterhjem for de hundrevis av barna som venter på et trygt sted å bo, og hvordan vil statsråden sørge for at fosterhjemsforeldre

får mer spesialisert veiledning og bedre støtte til å gjøre sitt viktige samfunnsoppdrag?»

Ove Trellevik hadde her teke over president-plassen.

Statsråd Lene Vågslid [12:29:19]: Takk for spørsmålet. Eg deler bekymringane til representanten – me har altfor mange barn i Noreg som ventar på ein fosterheim. Ved utgangen av andre tertial i inneverande år var det 374 barn som venta på fosterheim i Bufetats regionar. Det har vore ein betydeleg auke dei siste åra, og det skyldast bl.a. at det har blitt meir krevjande å rekruttere nye fosterheimar.

Det er ikkje heilt rett å seie at desse ungane lever under omsorgssvikt. Eg legg til grunn at barna har eit for-svarleg tilbod mens dei ventar på ein fosterheim, men det er likevel veldig alvorleg at dei blir gåande lenge i ein uavklart situasjon. Dei fleste av barna som ventar på ein fosterheim, bur allereie i ein beredskapsheim. Nokre av ungane bur i ein fosterheim og skal ut av han. Nokre av ungane kan bu i ein institusjon og skal ut til ein fosterheim. Bufdir har sagt at éin av ti av ungane som ventar på fosterheim, bur med foreldra mens kommunane prøver ut hjelpetiltak i heimen.

Med tiltaka frå fosterheimsmeldinga – som er vedte-ken i Stortinget, med brei støtte – og kvalitetsløftet for barnevernet får fosterforeldra betre økonomiske rammevilkår og meir makt til å ta avgjerder i kvardagen. Tiltaka skal òg forbetre samarbeidet mellom kommunane og staten og fosterheimane. Det er veldig viktig at kommunane stiller opp med det dei kan for fosterheimane sine.

Det er òg viktig at andrelinjetenesta bidreg til å spille kommunane gode i arbeidet med å lage gode rammer rundt fosterheimane. Kompetansestøtteteamet, som no er under etablering i regionane til Bufetat, blir veldig viktig. Dei skal understøtte fosterheimsarbeidet til kommunane, ut frå dei konkrete behovet dei har i kvar sak, men dei skal ikkje minst òg – som representanten etterspør – bidra med rettleiing direkte til fosterforeldra, noko som har vore veldig sterkt etterspurt, bl.a. frå Fosterheimsforeininga. Det nye tilbodet til kommunane skal vere i drift frå 1. januar, og det ser eg fram til.

La meg gjenta: Fosterheimskøen er alvorleg. Det er ikkje ein enkel kvikkfiks for dette, men no har me mange tiltak som er under utrulling, og som vil bidra til å avhjelpe situasjonen – men me veit veldig godt at me ikkje er i mål.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:32:04]: Jeg setter pris på at statsråden gir så tydelig uttrykk for at hun også er bekymret. For meg er det oppsiktsvekkende at så mange barn venter på å komme i en situasjon hvor

de kan legge seg om kvelden og være trygge, og hvor de har omsorgspersoner rundt seg, slik barn skal oppleve å ha i en familie. Dette er barn og unge som kan være i en veldig sårbar fase, og som, hvis vi ikke klarer å gi et godt nok tilbud, kan ha større utfordringer med sin vekst og utvikling som mennesker.

Familiene som stiller opp som fosterforeldre, tar på seg et veldig stort ansvar. Fosterhjemsforeningen sier at nesten syv av ti fosterforeldre sier at de ikke kan, eller er usikre på om de kan, anbefale andre å bli fosterhjem. Det er veldig alvorlig.

Høyre ønsker å gi fosterforeldre bedre rettigheter. Vil statsråden utdype hvordan hun vil sikre rammevilkårene for fosterforeldrene bedre i årene fremover?

Statsråd Lene Vågslid [12:33:06]: Eg er glad for at òg representanten har god dialog med Fosterheimsforeininga. Dei er det viktig at me både lyttar til og har god dialog med. Det er fleire av dei tiltaka som blei vedtektne i samband med behandlinga av fosterheimsmeldinga, som eg meiner at òg Høyre støtta, som no blir viktige for fosterforeldra sjølve.

Det eine er det openberre: Me må bli betre på rettleiing. Kompetansestøtteteamet, som kjem på plass over nyttår, har eg difor stor tru på.

Eg meiner òg at det å gje fosterforeldre auka makt til å ta avgjerder i kvardagen betyr mykje. Det eg trur at eg og representanten er heilt einige om, er at desse ungane skal ha det som andre ungar. Når barn bur i ein fosterheim, skal det vere heimen deira. Då er f.eks. det at me no arbeider med å få til auka makt til å ta avgjerder i digitale tenester for barn, kjempeviktig.

I tillegg vil me ha auka bruk av spesialiserte hjelpe-tiltak i fosterheimane. Me vil ha auka bruk av familieråd. Samla sett trur eg at mange av dei tiltaka som no er på veg, vil både auke rekrutteringa av fosterheimar og gjere dette meir stabilt.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:34:21]: Da Stortinget behandlet fosterhjemsmeldingen, var nok Høyre enda tydeligere på at vi ønsker å gi fosterforeldre partsrettigheter og rett til pensjon og sykepenger fra første dag. Det er noe vi har vært opptatt av lenge.

Vi har sett en eksplosiv økning i antallet brudd på bistandsplikten. Det betyr at veldig mange barn og unge venter på plass i institusjon. Vi har som sagt hundrevis av barn som venter på plass i fosterhjem. Det er også tilfeller av at utsatte barn må sove på ledig glattcelle eller på sofaen hos barnevernsvakten fordi det ikke finnes trygge plasser å oppdrive.

I statsbudsjettet står det at regjeringen er opptatt av og vet at det er behov for private aktører i det statlige barnevernet. Hvorfor vil ikke regjeringen gjøre det samme når det gjelder fosterhjems kapasitet, og la private få

bidra med å skape trygge hjem for de hundrevis av barn som nå står i kø og venter på en trygg seng å legge seg i og et trygt hjem å vokse opp i?

Statsråd Lene Vågslid [12:35:28]: Private kan òg levere enkelttenester til fosterheimsomsorga, men Arbeidarpartiet meiner at det er viktig for rettstryggleiken at det er barnevernstenesta som har avtalen med fosterheimane.

Brot på bistandsplikt er noko av det eg har brukt mest tid på sidan eg blei statsråd i februar, og fleire gode spørsmål har kome frå kollegaer i Høgre om akkurat dette temaet. Det eg er glad for, er at me no ser ein ganske stor nedgang når det gjeld desse brota. For oss handlar dette om det me er einige om – det handlar om sårbare ungar som treng ein stabil livssituasjon. Dei kjem med ein ryggsekk som er tyngre enn kva veldig mange andre har. Difor var det viktig at me fekk igjennom kvalitetsløftet for barnevernet i Stortinget, som no set ei ny retning for institusjonstilbodet, i tillegg til at me skal styrkje rekrutteringa av fosterheimar.

Spørsmål 21

Geir Pollestad (Sp) [12:36:41]: «Vil klimatiltak som aukar kostnadene for bonden og som gjev dyrare mat, bidra til auka sjølvforsyning, auka etterspørsel etter norsk mat og reduserte utslipp av klimagassar?»

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [12:37:03]: Jeg er trygg på at representanten Pollestad, som også er tidlige landbruks- og matminister, er kjent med at landbrukspolitikken har flere mål. Jordbruket skal, som alle andre sektorer i samfunnet vårt, redusere sine utslipp. Så langt viser statistikken at det er langt igjen til å nå det målet som er satt for jordbruket, og det har Riksrevisjonen også påpekt i sin gjennomgang.

Gjennomgående er hovedvirkemiddelet i klimapolitikken å prise utslippene. Jordbrukets utslipp er i liten grad priset. Dette er altså et klima- og miljøvirkemiddel. Samtidig er Pollestad her inne på at konsekvensene også må vurderes opp mot virkningen for de andre målene for landbrukspolitikken. Vi tar derfor sikte på å sende på høring innføring av en avgift som skal bidra til reduserte utslipp til vann og luft. Jeg er trygg på at effekter og konsekvenser vil bli tydelig belyst av høringsinstansene, og at det vil bidra til å gi et godt grunnlag for det videre arbeidet.

En avgift vil jo gi økte produksjonskostnader og skal stimulere til mer effektiv bruk av gjødsel, men på grunn av totalkalkylen og det inntektsmålet vi har for jordbruket, vil en kostnadsøkning bli kompensert for jordbruket som sektor.

Geir Pollestad (Sp) [12:38:42]: Her vart det sagt at prising av utslipp er hovudverkemiddelet. Ja, men i jordbruket er det klimaavtalen for jordbruket – altså klimaavtalen mellom regjeringa og jordbruket – som er hovudverkemiddelet. Det er jo dette regjeringa no legg opp til å gå vekk frå.

Under ei høyring i næringskomiteen heldt Norsk Landbruksrådgiving eit glitrande innlegg som viste kvi- for innføring av avgift på mineralgjødsel er ein dårleg idé. Tidlegare i dag har me høyrte finansminister Jens Stoltenberg snakka om at det er ein god idé å innføra ei slik avgift. Han viste bl.a. til at norske bønder driv med betydeleg overgjødsling. Då er mitt spørsmål til landbruksministeren: Kven tenkjer ein har mest greie på agronomi og jordbruk av Norsk Landbruksrådgiving og økonomane i Finansdepartementet?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [12:39:38]: Jeg synes finansminister Stoltenberg svarte både godt, ydmykt og til og med med et glimt i øyet på spørsmålet fra Vedum om gjødsling.

Den faglige sammenhengen er i hvert fall at vi ønsker å redusere utslipp til luft gjennom lystgass, men også innholdet av fosfor i vassdragene våre er et tema som denne avgiften skal forsøke å gjøre noe med. Det er sånn at vannkvaliteten i bekker og elver rundt om i landet vårt varierer. Det handler ikke bare om jordbruket, men utslipp fra jordbruket er en av flere faktorer som kan føre til at det blir for lite oksygen i vassdragene våre, og at en dermed får fiskedød og det at andre organismer som er avhengig av et høyere oksygeninnhold, ikke klarer seg. Det er en tematikk som vi tar på alvor, og så jobber vi godt sammen med jordbruket for å ha målrettede klima- og miljøtiltak over jordbruksavtalen.

Geir Pollestad (Sp) [12:40:38]: Det kan godt vera at finansministeren sa dette med glimt i auget, men for bøndene i landet og for sjølvforsyninga i Noreg er dette alvor. Eg kunne vel skimta at landbruksministeren hadde stjerner i auga då han såg på finansministeren sin.

Noko må jo openbert ha skjedd, for i eit oppslag i Bondebladet frå 5. februar 2025 kan ein lesa at Sandtrøen vil ha klimagulrot føre pisk for å nå klimamåla for jordbruket. Viss ein les saka, vil ein sjå at Sandtrøen er tydeleg på at klimaavgift er ein dårleg idé i norsk jordbruk. No har altså landbruksministeren lagt seg på linja til Finansdepartementet, og no er det pisk som gjeld. Klimaavtalen for jordbruket er sett til sides, norske bønder skal piskast, her skal prisane skruast opp. Korleis kan ein foreina det med auka sjølvforsyning av norsk mat?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [12:41:39]: En kan være trygg på at det er mange gulrøtter, også økonomisk, for klima og miljøtiltak i jordbruksavtalen som er

inngått sammen med Norges Bondelag, hvor nettopp de målrettede tiltakene på klimasiden øker med så mye som 100 mill. kr for å stimulere bonden til å ta valg som faglagene også er enig i. Dette inngår i en større helhet. Som Pollestad vet selv, som tidligere statsråd, er man ett kollegium i regjering som gjør valg sammen.

Jeg er sikker på at det kommer til å bli en demokratisk og god høring, og målet om økt selvforsyning står selvfølgelig fast, i tråd med både det Stortinget har vedtatt, det regjeringen har levert i Meld. St. 11 for 2023–2024, og Arbeiderpartiets partiprogram.

Presidenten [12:42:31]: Den ordinære spørjetimen er omme.

Sak nr. 3 [12:42:34]

Referat

Presidenten [12:42:35]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart behandla ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.43.
